

Perev ägivalla toimepanijatele suunatud programmide

Ellujääja turvalisusele keskenduvate,
lähisuhtevägivalla toimepanijatele
suunatud programmide standardid

TÖÖDOKUMENT

Funded by
the European Union

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardid
Ellujääja turvalisusele keskenduvate, lähisuhtevägivalla toimepanijatele suunatud programmide standardid
Töödokument

Avaldamise aasta: 2023

Soovituslik viitamine: WWP EN [European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence]. (2023). European Standards for Perpetrator Programmes – Standards for Survivor- SafetyOriented Intimate Partner Violence Perpetrator Programmes. Working document.

Toimetaja: Kelly Litz

Graafiline disain: Monika Medvey

Kaanefoto: © fauxels, www.pexels.com/@fauxels/.

© 2023, European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence Greifswalder Straße 136, 10409 Berlin
www.workwithperpetrators.eu

Lahtiütlus

Perevägivalla toimepanijatega tehtava töö Euroopa võrgustik (The European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence , WWP EN) ei vastuta selle eest, kuidas kolmandad isikud seda dokumenti kasutavad. Selle dokumendi või sellega seotud materjalide kasutamisel peavad kolmandad osapooled viitama asjakohaselt WWP ENile.

Funded by
the European Union

Dokumendi on eesti keelde tõlkinud Sotsiaalkindlustusamet

Rahastab Euroopa Liit. Avaldatud seisukohad ja arvamused on ainult WWP ENi omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu seisukohti. Euroopa Liitu ei saa pidada nende eest vastutavaks.

Perevägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardid

Ellujääja turvalisusele keskenduvate, perevägivalla toimepanijatele suunatud programmide standardid

TÖÖDOKUMENT

www.work-with-perpetrators.eu

Sisukord

Sõnastik	5
Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardid	6
Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardite kohaldamisala	6
Standardite raamistik	8
Standardite väljatöötamine	9
Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardid – Kokkuvõte	11
1. Ellujääjate ohutus ja heaolu	12
2. Riskide hindamine ja juhtimine	16
3. Programmi ülesehitus ja elluviimine	18
4. Kvaliteedi tagamine ja hindamine	22
5. Organisatsiooni juhtimine	24
Euroopa standardite tõenduspõhine raamistik	26
Viited	30

Sõnastik

Kontrolliv käitumine viitab "domineerimismustrile, mis hõlmab ohvrite isoleerimise, alandamise, ärakasutamise ja kontrollimise taktikat" (Stark, 2017).

Perevägivalda (*Domestic violence, DV*) määratlus on „igasugused füüsilise, seksuaalse ja psühholoogilise vägivalda aktid, mis leiavad aset perekonnas või koduseinte vahel või endiste või praeguste abikaasade või partnerite vahel, sõltumata sellest, kas vägivallatseja elab või on elanud koos ohvriga samas elukohas“ (Euroopa Nõukogu, 2011).

Lähisuhtevägivald (*Intimate partner violence, IPV*) viitab mis tahes käitumismustrile, mida kasutatakse võimu ja kontrolli saavutamiseks või säilitamiseks lähisuhtepartneri üle. See hõlmab kõiki füüsilisi, seksuaalseid, emotsionaalseid, majanduslikke ja psühholoogilisi tegevusi või tegevusega ähvardamist, mis avaldavad teisele isikule kahjulikku mõju.

Sooline vägivald (*Gender-based violence, GBV*) tähendab vägivalda, mis on suunatud naise vastu põhjusel, et tegemist on naisega, või mis mõjutab naisi ebaproportsionaalselt (Euroopa Nõukogu, 2011).

Kontakt partneriga viitab vägivalda toimepanijatele suunatud programmide kontekstis tegevusele, mille eesmärk on tagada, et naissoost ellujääjaid teavitatakse vägivalda toimepanijale suunatud programmist, milles nende (endine) meespartner osaleb, et kahju tekitamise ohtu hinnatakse ja hallatakse piisavalt ning et ellujääjatele pakutakse toetust.

Partnerile pakutav toetus on vägivalda toimepanijale suunatud programmi raames terviklik sekkumine, mis hõlmab erinevaid teenuseid, mida pakutakse naissoost ellujääjatele nende turvalisuse ja heaolu toetamiseks (nt nõustamine, psühhoteraapia, õigusabi jne).

Partnerteenus viitab spetsialistidele, üksusele või organisatsioonile, kes tagab vägivalda toimepanijaga tehtava töö raames kontakti partneriga.

Vägivalda toimepanija viitab isikule, kes paneb toime perevägivalda või lähisuhtevägivalda. On teada, et vägivalda toimepanijad on valdavalt mehed, samas kui ellujääjad on peamiselt naised. Käesolevas dokumendis viitab mõiste "vägivalda toimepanija" vägivalda kasutavatele meestele, kui ei ole märgitud teisiti.

Ellujääja viitab isikule, kes on kogenud pere- või lähisuhtevägivalda. Tähenduselt sarnaneb "ohvrile", kuid üldiselt eelistatakse seda mõistet, sest see viitab vastupanuvõimele. Selles dokumendis viitab "ellujääja" naistele ja lastele, kui ei ole märgitud teisiti.

Perevägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardid

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardid määratlevad perevägivalla toimepanijate puhul kasutatavate turvaliste ja tõhusate sekkumismeetmete miinimumnõuded.

Mistahes strateegia naistevastase vägivalla ja perevägivalla lõpetamiseks ei ole täielik, kui see ei ole suunatud vägivalla toimepanijatele ja nende vastutusele võtmisele. Paljud Euroopa riigid on täiendanud oma ellujääjate toetamiseks mõeldud tugiraamistikku vägivalla toimepanijatele suunatud programmide loomisega, mis on lahutamatu osa kogukonna koordineeritud reageerimisest vägivallale. Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon; Euroopa Nõukogu, 2011), mis on soolise vägivalla vastu võitlemisel keskse tähtsusega, artiklis 16 nimetatakse ühe peamise ennetusmeetmena pere- ja seksuaalvägivalla toimepanijatele suunatud programme.

Kuna perevägivalla toimepanijatele mõeldud programmid muutuvad üha levinumaks, on vaja nende programmide jaoks töötada välja selged ja määratletud Euroopa standardid. Nendes standardites integreeritakse tunnustatud ja uued teadusuuringud, praktikute kogemused ja arusaamad, mis on saadud ühiste rakendamisel esinevate puudujääkide käsitlemisel viisil, mis võtab arvesse riiklikku ja kohalikku dünaamikat.

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardite keskmes on kindel kohustus tagada ellujääjate turvalisus ja heaolu. See kohustus tuleneb arusaamast, et mõjusad programmid peavad sujuvalt hõlmama ellujääjate vaatenurka, tegeledes samal ajal ka kahju tekitanud isikutega. See rõhutab vajadust viia vägivalla toimepanijatele suunatud programmid vastavusse ellujääjate vajaduste ja õigustega.

Lisaks sellele on ülimalt tähtis vastutuse küsimus ja on ilmne vajadus, et programmides avalduks vastutus oma sidusrühmade ees. See vastutus ei hõlma mitte ainult ellujääjaid endid, kellele tuleks tagada turvalisus ja toetus, ja vägivalla toimepanijaid, kes tuleks vastutusele võtta ja keda toetada muutuste tegemisel, vaid laieneb ka rahastajatele, kes investeerivad ressursse, ja kohalike kogukonnale, keda programmid mõjutavad. Ühtsed standardid edendavad läbipaistvust, järjepidevust ja kindlustunnet, et programmid tööpoolest täidavad oma eesmärgi.

Standardid on esitatud töödokumendi kujul, rõhutades selle avatust eri sidusrühmadelt saadava olulise tagasiside põhjal tehtavatele parandustele. Perevägivalla toimepanijatega tehtava töö Euroopa võrgustik (WWP EN) edendab järjepidevalt arutelusid turvalise ja tõhusa vägivalla toimepanijaga tehtava töö üle, viib läbi ja jälgib uuringuid ning hõlmab tulemusi standardites.

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardite kohaldamisala

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardid keskenduvad konkreetsele sihtrühmale ja sekkumismeetmetele. Standardite kohaldamisala on järgmine:

■ **Programmid täiskasvanud meessoost vägivalla toimepanijatele, kes on toime pannud vägivalla oma naissoost partnerite vastu;**

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide abil saab teha tööd erinevat tüüpi klientidega (nt meessoost perevägivalla toimepanijad, naissoost vägivalla toimepanijad, täiskasvanud vägivalla

toimepanijad, kelle vägivald on suunatud teiste pereliikmete vastu, laste vastase vägivalda toimepanijad, seksuaalkurjategijad, LGBTQ+ vägivalda toimepanijad, alaealised vägivalda toimepanijad jne). Siiski põhineb otsus keskenduda standardite puhul ainult meessoost vägivalda toimepanijatele, kes kasutavad oma partnerite vastu vägivalda, mitmetel asjaoludel.

Esiteks on seda liiki vägivalda väga palju, mistõttu on vaja seda ohutu ja tõhusa töö tegemiseks juhiste andmisel prioriteetseks pidada. FRA uuringus (FRA, 2014) kirjeldatakse, et iga kolmas naine ELis on kogenud füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda. Sellist vägivalda panevad enamasti toime meessoost partnerid lähisuhete raames. FRA uuringust selgus, et kõigist naistest, kellel on (praegune või endine) partner, on 22% kogenud tema poolt füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda (FRA, 2014). Samuti, kuigi töö eri tüüpi vägivalda toimepanijatega võib olla mõnes mõttes sarnane (näiteks vägivallariskide hindamine või vägivallavaba suhtlemise oskuste õppimine), nõuab iga vägivalda toimepanijate rühm individuaalset lähenemist (Ouztüzün jt, 2023; Arias jt, 2013; Butters jt, 2021; Travers jt, 2021). Näiteks vägivaldne vastupanu kui reaktsioon varasemale pikaajalisele ja tõsisele ohvriramisele avaldub sagedamini naistel ja see ei hõlma tavaliselt püüet sunniviisilist kontrolli omada (Bair-Merritt, jt, 2010). Töö naissoost vägivalda toimepanijatega nõuab hoolikat ja spetsiifilist lähenemist ning mõnel juhul ravi, mis keskendub tugevalt varasemale ohvriramisele (McKee & Hilton, 2019; Graves jt., 2005). Samamoodi nõuab töö LGBTQIA vägivalda toimepanijatega programme, mis suudavad tuvastada ja käsitleda konkreetseid vägivallavorme (nt identiteedipõhine väärkohtlemine) ning võtta arvesse vähemusgruppi kuulumisega seotud ühiseid trauma- ja stressikogemusi (Walsh & Stephenson, 2023; Gray jt, 2020). Lisaks, kuna naissoost partnerite vastu vägivalda toime pannud meeste suunatud programmid on Euroopas kõige levinumad vägivalda toimepanijatele suunatud programmid (Akoenski jt, 2013; World Health Organization, 2014), on selle kohta olemas rikkalikult uuringuid (Babcock jt, 2004; Arce jt, 2020; Arias jt, 2013; Cheng jt, 2019; Eckhardt jt, 2013; Karakurt jt, 2019; Miller jt, 2015; Travers jt, 2021; Wilson jt, 2021) ja praktikutel teadmisi ning neid kasutatakse käesoleva raamistiku kujundamisel.

■ **Turvalise ja tõhusa praktika miinimumstandardid;**

Standardid määratlevad ohutu ja tõhusa praktika miinimumnõuded.

■ **Vägivalda toimepanijatele suunatud programmid ja partnerteenused;**

Vägivalda toimepanijatele suunatud programme tuleb pakkuda tihedas koostöös partnerteenuste osutamisega. On vaja selgeid juhiseid vägivalda toimepanijatele suunatud programmi ja sellega seotud partnerteenuste rollide, kohustuste ja nõuete kohta, et tagada, et kontakti partneritega peetaks prioriteetseks ja et see toimiks viisil, mis tagab, et ellujääjaid teavitatakse töö kõigist asjakohastest aspektidest; et riske hinnatakse, maandatakse ja juhitakse ning et ellujääjatele pakutakse asjakohast tuge. Lisaks aitab see kaasa pidevale ja tulemuslikule teabevahetusele ja koostööle vägivalda toimepanijale suunatud programmi ja partnerteenuste vahel. Selline koostöö peaks aitama kaasa paremate tulemuste saavutamisele nii ellujääjate kui ka vägivalda toimepanijate jaoks.

Oluline on rõhutada, et nende standarditega ei soovita reguleerida ega mõjutada naiste tugiteenuste poolt (sealhulgas valitsusväliste organisatsioonide, asutuste jne) ellujääjatega tehtava töö ühtegi aspekti. Standardid keskenduvad üksnes menetlustele, mis on seotud partneriga kontakti tagamisega vägivalda toimepanijatega tehtava töö kontekstis.

■ **Isiklik töö vägivalda toimepanijaga;**

Nende standarditega määratletakse raamistik turvaliseks ja tõhusaks isiklikuks tööks vägivalda toimepanijatega. Veebipõhised sekkumismeetmed ei kuulu standardite reguleerimisalasse.

Mõned Euroopa ja Ameerika Ühendriikide organisatsioonid pakuvad veebipõhiseid vägivalda toimepanijatele suunatud sekkumismeetmeid ning see töövorm muutus sagedasemaks Covid-19 pandeemia ajal (Bellini & Westmarland, 2021; Pauncz, Vall & Jovanovic, 2021). Kuigi veebipõhise vägivalda toimepanijatega tehtava töö omaduste ja tõhususe kohta on olemas mõned uuringud (Bellini

& Westmarland, 2021), on need siiski jätkuvalt eksperimentaalsed algatused, mida ei toeta veel piisav usaldusväärne teadustöö, et sellele tuginedes suunata veebipõhist vägivalla toimepanijatele suunatud tööd kogu Euroopas.

Standardite raamistik

Euroopa standardid on välja töötatud järgmist raamistikku arvestades:

■ Kooskõla rahvusvaheliste õigusaktide ja suunistega;

Standardid põhinevad Istanbuli konventsiooni sätetel, eelkõige artiklis 16 sätestatud (Euroopa Nõukogu, 2011). Konventsioonis on selgelt märgitud, et vägivalda toimepanijatele suunatud programmid peavad tagama ellujääjate turvalisuse ja toetamise ning neid tuleb võimaluse korral ellu viia koostöös spetsiaalsete naistele suunatud tugiteenustega. Kuigi standardid põhinevad peamiselt Istanbuli konventsiooni artiklil 16, järgivad need konventsiooni üldpõhimõtteid, nagu vajadus sootundliku poliitika järele (artikkel 6), mittediskrimineerimise tagamine (artikkel 4) ja üldine kohustus ennetada naistevastast vägivalda ja perevägivalda (artikkel 12).

Standardid hõlmavad mitmete teiste väljaannete põhiprintsiipe ja soovitusi, näiteks „Naistevastase vägivalda vastu võitlemine: tugiteenuste miinimumstandardid“ (Euroopa Nõukogu, 2008), „Perevägivalda ja seksuaalvägivalda toimepanijatele suunatud programmid: Istanbuli konventsiooni artikkel 16“ (Hester & Lilley, 2016), GREVIO¹ Horisontaalne vahekokkuvõte (GREVIO, 2022) ja seni avaldatud GREVIO hindamisaruanded.

Lisaks sellele kehtestatakse Euroopa standarditega põhimõtteid, mis on esitatud dokumendis „Suunised perevägivalda toimepanijatega töötamiseks mõeldud programmide standardite väljatöötamiseks“ (WWP EN, 2018).

■ Tõenduspõhine ja praktiline tuginev;

Standarditesse on integreeritud hulgaliselt aina suuremas mahus uuringuid tõhusate vägivalda toimepanijatele suunatud programmide kohta². Ent liiga sageli seistakse selle teema uuringute puhul silmitsi metoodiliste probleemidega, mis mõjutavad nende usaldusväärsust (Babcock jt, 2004; Lilley-Walker, Hester & Turner, 2018) ning tulemused kipuvad olema ebaselged (Babcock jt, 2004; Akoenski jt, 2013; Arce jt, 2020; Travers jt, 2021). Nende piirangute korvamiseks täiendatakse standardite abil olemasolevaid uuringuid praktikast saadud teadmistega. Kogemustega praktikud ja organisatsioonid üle Euroopa on aktiivselt panustanud Euroopa standardite väljatöötamisse vägivalda toimepanijatega tehtavaks tööks.³ Lisaks on perevägivalda toimepanijatega tehtavale tööle suunatud Euroopa võrgustik koostanud ulatusliku ülevaate probleemidest ja lõksudest, millega programmide puhul tavaliselt tegevuste rakendamisel silmitsi seistakse, ja mis on kogutud programmide ja nende Istanbuli konventsiooni sätetele vastavuse üksikasjaliku kaardistamise teel⁴. Need õppetunnid on integreeritud standarditesse ja nende vastavatesse näitajatesse.

■ Euroopa oma, kuid kontekstipõhine;

Üks Euroopa standardite sõnastamise keerukus seisneb tasakaalu leidmises raamistiku vahel, mis on universaalselt kohaldatav ja mõõdetav, kuid mida saab samal ajal erinevates riikides, kogukondades ja organisatsioonides kohandada. Selline kohandatavus on väga oluline, et tagada vastavus kohalikele eripäradele ja nende elanikkonnarühmade erinõuetele, kelle jaoks programmid on mõeldud. Lisaks on see oluline uuenduslike tavade ja lähenemisviiside edendamiseks vägivalda toimepanijatega tehtavas töös.

1 Euroopa Nõukogu naistevastase vägivaldaga ja perevägivaldaga võitlemise eksperdirühm - Istanbuli konventsiooni rakendamise järelevalve eest vastutav sõltumatu eksperdirühm.

2 Tõenduspõhise raamistiku üksikasjalik kirjeldus on ära toodud käesoleva dokumendi eraldi osas.

3 Vt jaotis „Standardite väljatöötamine“.

4 WWP ET (2022) viis läbi vägivalda toimepanijatele suunatud programmide kaardistamise Lääne-Balkani riikides (Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Põhja-Makedoonia, Montenegro, Kosovo ja Serbia), Ida partnerluse riikides ((Armeenia, Aserbaidžaan, Valgevene, Gruusia, Moldova, Ukraina), Iirimaal ja Hispaanias. Samuti viis WWP EN läbi Euroopas ellujääjate turvalisusele suunatud vägivalda toimepanijatega tehtava töö kaardistamise, mis hõlmas 33 organisatsiooni 24 riigist.

Standardid on hoolikalt koostatud, et määratleda põhiprintsiibid ja nende põhiomadused, säilitades samal ajal organisatsioonide autonoomia nende põhimõtete rakendamisel praktilistes olukordades. Kuigi standardites on sätestatud vajadus ühendada vägivalla toimepanijatele suunatud programmid partnerteenustega, ei dikteerita nendega selle põhimõtte rakendamiseks kohustuslikku lähenemisviisi. Selle asemel pakutakse neis illustreerivaid näiteid ja jäetakse ruumi selliste mudelite vastuvõtmiseks, mis vastavad riiklikule või kohalikule kontekstile, järgides samal ajal esitatud aluspõhimõtteid.

Mõned standardite näitajad on siiski sõnastatud nii, et need annavad täpseid juhiseid (näiteks vägivalla toimepanijatele suunatud programmide ja partnerteenuste vaheliste kohtumiste minimaalse sageduse, vägivalla toimepanijatele suunatud programmide minimaalse kestuse, programmi hindamise oluliste tulemuste kindlaksmääramine jne). Selle lähenemisviisi eesmärk on anda juhiseid selle kohta, kuidas osasid põhimõtteid tuleks praktikas rakendada, et saavutada teatav standard. Samuti hõlbustab see järelduste tegemist selle kohta, kas programm vastab standardile.

■ Riiklike standardite toetamine;

Euroopa standardite eesmärk on parandada vägivalla toimepanijatele suunatud programmide kvaliteeti kogu Euroopas. Mõnedes riikides on juba välja töötatud oma standardid, näiteks Ühendkuningriigis (Respect, 2023; Home Office, 2023), Saksamaal (BMFSJ, 2021), Itaalias (Relive, n.d.), Moldovas (Moldova Vabariik, 2014) ja Horvaatias (Horvaatia, 2019). Euroopa standardite eesmärk on toimida sünergias nende riigipõhiste standarditega, jagades ideid, arendades ühiselt ja tõstes riiklikul tasandil programmide üldist kvaliteeti. Lisaks sellele on Euroopa standardite eesmärk motiveerida, inspireerida ja anda suuniseid riikidele, kus ei ole veel oma kvaliteeditagamise raamistikku kehtestatud.

■ Vastutus

Euroopa standardid on elav dokument, mida vaadatakse korrapäraselt üle ja ajakohastatakse, kui on saadud väärtuslikke praktilisi teadmisi ja kogutud uusi uuringuid.

Lisaks sellele töötab Euroopa perevägivalla toimepanijatega tehtava töö võrgustik praegu välja perevägivalla toimepanijatele suunatud programmide akrediteerimissüsteemi, mille eesmärk on luua kvantitatiivne raamistik, et hinnata programmide vastavust standarditele. Akrediteerimisprotsess WWP EN raames on rohkem kui pelgalt haldusmenetlus. Pigem on see koostööpõhine lähenemisviis, mis toetab programmide kvaliteeti ja arvestab neile eripäraseid kontekstiga seotud asjaolusid.

Standardite väljatöötamine

Euroopa standardid on välja töötanud perevägivalla toimepanijatega tehtava töö Euroopa võrgustik (WWP EN). Need kajastavad organisatsiooni jätkuvaid jõupingutusi, et luua raamistik turvaliseks ja tõhusaks vägivalla toimepanijatega tehtavaks tööks kogu Euroopas.

WWP EN koostas 2008. aastal esimesed suunised perevägivalla toimepanijatele suunatud programmide standardite väljatöötamiseks, mis oli Euroopa tasandil kvaliteeditagamise protsessi verstapostiks. Dokumenti on mitu korda muudetud, viimati 2018. aastal (WWP EN, 2018). Lisaks tegi WWP EN 2022. aastal koostööd kahe riikliku võrgustikuga, kellel on märkimisväärne kogemus vägivalla toimepanijatele suunatud programmide standardite väljatöötamisel ja akrediteerimisel: Respect ja BAG TäHG e.V. Nad andsid ülevaate oma riiklikest standarditest ja akrediteerimisest ning arutlesid võimaluste üle luua vägivalla toimepanijatega tehtava töö jaoks Euroopa standardid.

Euroopa standardite väljatöötamine oli terviklik protsess, mis hõlmas mitmeid komponente:

■ **Olemasolevate vägivalla toimepanijatega tehtavat tööd käsitlevate standardite läbivaatamine;**

Erinevate, peamiselt Euroopas kehtivate vägivalla toimepanijatega tehtavale tööle suunatud standardite analüüs. Analüüs hõlmas: Standard „Respect“ (Respect, 2023), Perevägivalla toimepanija suhtes kasutatavate sekkumismeetmete standardid (Home Office, 2023), Töö vägivalla toimepanijatega perevägivalla juhtumite puhul - Perevägivalla föderaalne töörühma standardid (BMFSJ, 2021), Riiklikud suunised raviprogrammide jaoks, mis on mõeldud lähisuhtes naistevastase vägivallaakti toime pannud meessoost vägivalla toimepanijatele (Relive, n.d.), Perevägivalla toimepanijate abi- ja nõustamiskeskuste määrus ja minimaalsed kvaliteedistandardid (Moldova Vabariik, 2014), Lähisuhtevägivalla toimepanijatega töötamise miinimumstandardid Tšehhi Vabariigis (Urad Vlady, 2018), Meeste perevägivallana avalduva käitumise muutmise programmide praktikad puudutavad standardid (NSW Government, 2017), Kohustusliku psühhosotsiaalse ravi kaitsemeetme rakendamise standardid (Horvaatia, 2019).

■ **Euroopa standardite väljatöötamise ekspertide töörühma panus;**

Ekspertide töörühma roll oli anda tagasisidet standardite ja nende väljatöötamise protsessi kohta. Töörühma kuulus 15 liiget (vägivalla toimepanijatele suunatud programmid, naiste tugiteenused, vägivalla toimepanijatele suunatud programmide riiklikud võrgustikud ja asjaomased teadusekspertid).⁵ Töörühm pidas 2023. aasta märtsist oktoobrini kolm koosolekut.

■ **Konsultatsioonid WWP EN toetusi saanud vägivalla toimepanijatele suunatud programmidega;**

Organisatsioonid, kes said 2023. aastal WWP EN toetusi, olid kaasatud Euroopa standardite väljatöötamise protsessi.⁶ Toetuse saajad andsid tagasisidet standardite sisu ja nende kohaldatavuse kohta oma riiklikus kontekstis.

■ **Vägivalla toimepanijatega tehtava turvalise ja tõhusa töö kohta läbi viidud uuringute kiire ülevaade;**

Uuriti mitmeid teadusväljaandeid, sealhulgas ülevaateid ja süstemaatilisi ülevaateid, et leida tõendeid selle kohta, mis vägivalla toimepanijatele suunatud programmides toimib, ja millised on peamised soovitusused, mida võiks standarditesse integreerida. Edasine teave on saadaval lisas.

■ **IMPACTi tulemuste analüüs;**

Analüüsiti andmeid, mis koguti IMPACTi tulemuste seire vahendite komplekti (IMPACT *Outcome Monitoring Toolkit*, IMPACT Toolkit) küsimustike abil, mida kasutati mitmetes vägivalla toimepanijatega tegelevates programmides üle Euroopa, et otsida täiendavaid tõendeid selle kohta, mis vägivalla toimepanijatele suunatud programmides toimib (Vall jt, 2021). IMPACT vahendite komplekt on tulemuse mõõtmise vahend, mis võimaldab organisatsioonidel hinnata muutusi vägivalla toimepanijate käitumises ja selle mõju ohvrile, võttes seega arvesse võimalikke muutusi ellujääjate turvalisusele. Edasine teave on saadaval lisas.

5 Ekspertide töörühma liikmeteks olid järgmiste organisatsioonide esindajad: WWP EN, SPA Horvaatia, Conexus Hispaania, Jyväskylä Ülikool Soome, BAG TäHG Saksamaa, RESPECT Ühendkuningriik, ATV Norra, Welsh Women's Aid, Relive Itaalia, FNACAV Prantsusmaa, Foundation for Social Welfare Services Malta, teaduslikud eksperdid Marianne Hester ja Cristina Oddone ning sõltumatu praktik Damian Carnell.

6 WWP EN toetusesaajad 2023. aastal on järgmised: LOM Tšehhi Vabariik, NAIA Bulgaaria, BGRF Bulgaaria, SPA Horvaatia, RELIVE Itaalia, Contexto programm Valencia Ülikoolis Hispaanias, MEND Iirimaa.

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide Euroopa standardid

Kokkuvõte

JAOTIS	STANDARDI VALDKOND	STANDARD
1	Ellujääjate turvalisus ja heaolu	1.1. Kontakt (endise) partneriga ja toetus Vägivalla toimepanijatele suunatud programm teeb koostööd partnerteenusega, mis pakub õigeaegset, individuaalselt kohandatud tuge ellujääjatest naistele, maandades samal ajal kõiki riske, mis võivad tekkida ellujääjatele seoses vägivalla toimepanija osalemisega teenuses.
		1.2. Lastele keskendumine Vägivalla toimepanijatele suunatud programm tunnustab lapsi kui perevägivalla või lähisuhtevägivalla ellujääjaid ning on rakendanud meetmeid, et tuvastada ja maandada lapsi ähvardavaid riske ja toetada laste heaolu.
		1.3. Teabe jagamine ja otsuste tegemine Vägivalla toimepanijatele suunatud programmil on selge kirjalik kord teabevahetuseks vägivalla toimepanijatele suunatud programmi, partnerteenuse ja nende vastavate klientide vahel, mis seab esikohale ellujääjate turvalisuse.
2	Riskide hindamine ja juhtimine	2.1. Riskihindamine Vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus viivad läbi pidevaid vägivalla riskihindamisi, kasutades mitmeid teabeallikaid ja kasutades struktureeritud professionaalset otsustusmeetodit.
		2.2. Riskijuhtimine Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis ja partnerteenuses on, kas sisemiste menetluste kaudu või koostöös väliste asutustega, kehtestatud meetmed ellujääjate tuvastatud riskide juhtimiseks.
3	Programmi ülesehitus ja elluviimine	3.1. Sihtrühmad Vägivalla toimepanijatele suunatud programm on spetsiaalselt mõeldud perevägivalla toimepanijatele ja seda pakutakse klientidele, kes vastavad kriteeriumidele.
		3.2. Programmi kestus ja struktuur Vägivalla toimepanijatele suunatud programm on üles ehitatud nii, et see pakub sekkumismeetmeid selleks sobilikele klientidele, kelle selge eesmärk on lõpetada vägivaldne käitumine.
		3.3. märgid, lähenemisviis ja sisu Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi esmane eesmärk on vägivalla lahendamine ning ellujääjate turvalisuse ja heaolu tagamine. Töös vägivalla toimepanijatega tegeleb programm vägivalla algpõhjustega ning edendab sisemist motivatsiooni muutusteks koos isikliku vastutusega.
4	Kvaliteedi tagamine ja hindamine	4.1. Pädevad töötajad Töötajad näitavad ja suurendavad pädevust turvaliste ja tõhusate sekkumismeetmete pakkumisel, osaledes korrapäraselt ja pidevalt koolitustel ning erialasel täiendkoolitusel.
		4.2. Hindamine Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi raames on kehtestatud meetmed tööprotsessi ja tulemuste hindamiseks ning nende abil saab sekkumismeetmete kvaliteeti parandada.
5	Juhtimine	5.1. Organisatsioonilised ja juhtimisstruktuurid Juhtimisstruktuurid on selgelt määratletud ja tagavad kvaliteetsete sekkumismeetmete läbiviimise.
		5.2. Ressursid Vägivalla toimepanijatele suunatud programmil ja partnerteenusel on sekkumismeetmete rakendamiseks piisavad ressursid.

1 Ellujääjate turvalisus ja heaolu

1.1. Kontakt (endise)partneriga ja tema toetamine

Vägivald toimepanijatele suunatud programmi raames tehakse koostööd partnerteenusega, mis pakub õigeaegset, individuaalselt kohandatud abi ellujääjatele naistele, maandades samal ajal kõiki riske, mis võivad tekkida ellujääjatele seoses vägivald toimepanija osalemisega teenuses.

■ Näitajad:

1.1.1. Vägivald toimepanijatele suunatud programmi raames tehakse tihedat koostööd partnerteenusega.

PRAKTIINE MÄRKUS

Partnerteenust võib pakkuda erinevates vormides, näiteks:

- ✓ Vägivald toimepanijatega tegeleva programmi enda raames töötavad spetsialistid, kes partneritega kontakti hoiavad (ja suunavad partnereid teiste kogukonna asutuste ja organisatsioonide juurde toetuse saamiseks);
- ✓ Vägivald toimepanijatega tegelevas programmis tehakse koostööd kohalikus kogukonnas asuvate teiste naiste tugiteenustega, kes pakuvad partneriga kontakti hoidmist ja partnerite toetamist;
- ✓ Vägivald toimepanijatega tegelevat programmi pakub spetsiaalne naiste tugiteenus. Naistega töötav meeskond/organisatsiooniline üksus pakub partneriga kontakti hoidmist ja tuge vägivald toimepanijaga tehtava töö raames.

Programmid loovad partnerteenused, et optimeerida ellujääjate kasu ja tulemusi nende jaoks ning tagada tõhus koostöö, võttes arvesse kohalikku konteksti, ressursside kättesaadavust, koostöö taset teiste sidusrühmadega kogukonnas ja muid asjakohaseid tegureid.

1.1.2. Kõigile naissoost partneritele või endistele partneritele, kellele võidakse kahju tekitada, pakutakse kontakti hoidmist ja juurdepääsu toetusele.

PRAKTIINE MÄRKUS

Kontakt partneriga luuakse selleks, et tagada, et ellujääjad naise teavitatakse vägivald toimepanijale suunatud programmist, et riske hinnatakse ja hallatakse piisavalt ning et ellujääjatele pakutakse toetust. Kontakt partneriga peab hõlmama suunamist asjakohastele teenustele, kui organisatsioon seda otseselt ei paku.

Partnerile pakutav toetus on terviklik sekkumine, mis hõlmab erinevaid teenuseid, mida pakutakse ellujääjad naistele nende turvalisuse ja heaolu toetamiseks (nt nõustamine, psühhoteraapia, õigusabi jne).

Ideaaljuhul pakub kontakti partneriga ja partneri toetamist spetsiaalne naiste tugiteenus, mis teeb tihedat koostööd vägivald toimepanijale suunatud programmiga.

1.1.3. Naissoost ellujääjaid toetab sõltumatu spetsialist, kes ei tööta vägivald toimepanijatega, ja vastupidi.

1.1.4. Partnerteenus toimub vägivald toimepanijale suunatud programmi asukohast eraldiseisvas kohas.

1.1.5. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnerteenuse prioriteediks on kõigi potentsiaalsete riskirühma kuuluvate ellujääjate tuvastamine vastuvõtuetapis ja pidev riskihindamine kogu programmi kestuse jooksul.

PRAKTILINE MÄRKUS

Programmides seatakse prioriteediks kõigi potentsiaalsete ellujääjate tuvastamine, keda vägivalla toimepanija võib ohustada, sealhulgas praegused ja endised partnerid, pereliikmed, lapsed ja teised potentsiaalselt mõjutatud isikud.

Vastavalt olemasolevatele ressurssidele ja riiklikele õigusaktidele võidakse programmide raames pakkuda ellujääjatele kontakt- ja tugiteenuseid või suunata nad kogukonnas teiste asutuste/teenuste juurde.

Programmide raames teavitatakse asjaomaseid institutsioone kõigist uutest tuvastatud ohvritest või tekkivatest vägivallariskidest kooskõlas siseriiklike õigusaktidega.

1.1.6. Riiklike õigusaktide raames registreerib ja püüab vägivalla toimepanijatele suunatud programm hoolikalt hankida ellujääjate kontaktandmeid, kasutades selleks erinevaid allikaid, nagu vägivalla toimepanija, suunavad asutused ja muud institutsioonid.

1.1.7. Kui naissoost ellujääja kontaktandmed on saadud, võetakse temaga 10 päeva jooksul esmakordselt ühendust, et hinnata riski, teda teavitada ning pakkuda kontakti hoidmist ja tuge. Partnerteenus võtab ennetavalt ühendust naissoost ellujääjatega ning teavitab neid teenuse kasutamise eesmärgist ja eelistest.

1.1.8. Ellujääjate osalemine kontakt- ja tugiteenustes on vabatahtlik. Nende nõusolek osaleda või osalemisest keeldumine ei mõjuta vägivalla toimepanijate osalemist programmis ja sellel ei ole mingeid tagajärgi ellujääjatele.

1.1.9. Vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus hindavad võimalikke riske, mis on seotud ellujääjatega ühenduse võtmisega, ning rakendavad meetmeid nende riskide minimeerimiseks ja maandamiseks. Programmide raames uuritakse vägivalla toimepanija mõtteid ja tundeid seoses ellujääjatega kontakti võtmise ja nende toetamisega ning see annab sisendi riskihindamise ja -juhtimise protsessidele.

1.1.10. Ellujääjaid teavitatakse vägivalla toimepanijatele suunatud programmi eesmärgist ja struktuurist, samuti võimalusest, et vägivalla toimepanijad võivad programmis osalemist kuritarvitada ellujääjate manipuleerimise vahendina. Ellujääjad saavad selget teavet vägivalla toimepanija muutumise tõenäosuse kohta, samuti selget teavet programmi piirangute kohta.

1.1.11. Partnerteenus tegeleb ellujääjate lootuste ja hirmudega ning pakub turvalisuse planeerimist ja emotsionaalset tuge. Seda tehakse kas otse või koostöös teiste kogukonna naiste tugiteenustega.

1.1.12. Naissoost ellujääjaid toetatakse kogu vägivalda toimepanijatele suunatud programmi kestel, sealhulgas järelmeetmete etapis. Sekkumismeetmeid kohandatakse vastavalt ellujääjate vajadustele ja hinnangulisele riskitasemele. Kontaktid ellujääjad naistega toimuvad minimaalselt vastuvõtuetaapis, iga kolme kuu tagant kogu programmi jooksul ja programmi lõpus.

1.2. Lastele keskendumine

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis vaadatakse lapsi kui perevägivalla või lähisuhtevägivalla ellujääjaid ning rakendatakse meetmeid, et tuvastada ja maandada lapsi ohustavaid riske ning toetada laste heaolu.

■ Näitajad:

1.2.1. Vägivalla toimepanijatele suunatud programm lähtub selgest arusaamast, et perevägivald ja lähisuhtevägivald mõjutavad alati ka lapsi.

PRAKTIINE MÄRKUS

Mõnel juhul võidakse vägivald toime panna otse laste vastu, mõnel juhul aga võivad lapsed olla tunnistajaks nende emade vastu toime pandud vägivaldale. Uuringud näitavad, et mõju ja tagajärjed lastele on sellest hoolimata sarnased (Bacchini ja Esposito, 2020; Rydstrom jt, 2019; Wood ja Sommers, 2011). Seetõttu rõhutatakse nendes standardites, et peredes, kus esineb lähisuhtevägivalda ja perevägivalda, on lapsed alati ellujääjad.

1.2.2. Vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus teevad kindlaks kõik lapsed, keda vägivalla toimepanija käitumine võib mõjutada, sealhulgas vägivalla toimepanija juures elavad (bioloogilised või muud) lapsed, vägivalla toimepanija (endise) partneri juures elavad lapsed, vägivalla toimepanijat või tema (endist) partnerit külastavad lapsed, vägivalla toimepanijast võõrandunud bioloogilised lapsed ja teised.

1.2.3. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis ja partnerteenustes hinnatakse lastele tekitatud kahju või võimalikku kahju ning neil on paigas sisemised ja välised menetlused laste kaitsmiseks.

1.2.4. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis tunnistatakse vägivalla toimepanija vägivalla mõju tema vanemlikele oskustele ning käsitletakse perevägivalla ja lähisuhtevägivalla toimepanemist kui vanemluse alast valikut.

1.2.5. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis on paigas menetlused, et teha kindlaks võimalikud riskid, mida nende tegevus võib lastele kujutada, ning meetmed nende riskide kõrvaldamiseks.

PRAKTIINE MÄRKUS

Programmidel peaksid olema paigas menetlused, mis võimaldavad tuvastada vägivalla toimepanijatele suunatud programmi või partnerteenuse meetmete võimalikku negatiivset mõju lastele. Näiteks võivad väikesed lapsed jääda üksi koju, kui naised osalevad tugikohtumisel, või lapsed võivad pealt kuulda sobimatuid vestlusi, kui partneriga võetakse ühendust telefoni teel.

1.2.6. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmide ja partnerteenustega hõlbustatakse laste juurdepääsu erinevatele kogukonna teenustele, mis toetavad nende taastumist ja heaolu.

1.2.7. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi raames tehakse koostööd asjaomaste kogukonna spetsialistidega, kellel on oma osa täita laste kaitsmisel. Seejuures keskenduvad nad vägivalla toimepanija vastutusele kõikide lapsi puudutavate küsimuste puhul.

1.3. Teabe jagamine ja otsuste tegemine

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis on paigas selge kirjalik kord teabevahetuseks vägivalla toimepanijatele suunatud programmi, partnerteenuse ja nende vastavate klientide vahel, milles seatakse esikohale ellujääjate turvalisus.

■ Näitajad:

1.3.1. Koostöö ja teabevahetus vägivalla toimepanijatele suunatud programmi, partnerteenuse ja nende vastavate klientide vahel on pidev ja seda määratlevad ühised menetlused.

1.3.2. Vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus teevad ühiseid otsuseid riskihindamise ja -juhtimise kohta, sealhulgas väliste asutuste teavitamine ja aruandlus neile.

VÄGIVALLA TOIMEPANIJATELE SUUNATUD PROGRAMM JA PARTNERTEENUS

1.3.3. Teabevahetus vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnerteenuse vahel hõlmab teavet, mis on seotud vägivallariski hindamise ja juhtimisega ning programmi tulemustega.

1.3.4. Teabevahetus toimub ühisel koosolekul, mille sagedus sõltub riskitasemest ja juhtumi eripärast. See toimub vähemalt vastuvõuetapis, iga kolme kuu järel kogu programmi jooksul ja enne programmi lõpetamist.

PRAKTLINE MÄRKUS

Kui ellujääjad ei võta pakutavat kontakti hoidmist ja tuge vastu, on programmidel siiski kohustus seada prioriteediks nende turvalisus ja heaolu. Sellistel juhtudel võib olla mõistlik korraldada ühiseid kohtumisi, kuna partnerteenuste eksperdikogemus võib olla väärtuslik riskihindamise läbiviimisel ja riskide juhtimise kava koostamisel. Siiski võivad vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus ühiselt kaaluda kohtumiste vajalikkust ja sagedust.

1.3.5. Ühiste kohtumiste käigus koostatakse üksikasjalikud protokollid, mida säilitatakse toimikus ja mis kajastavad pidevat riskihindamist. Tehtud otsuseid tutvustatakse ja dokumenteeritakse koostöös järelmeetmete eest vastutava spetsialisti või asutusega. Lisaks sisaldab koosoleku protokoll varasemate tegevuspunktide ülevaadet.

1.3.6. Vägivalla kordumise vahetu ohu korral teavitavad vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus teineteist viivitamata ja võtavad meetmeid riskijuhtimiseks. Kõik meetmed ja tulemused registreeritakse toimikus.

VÄGIVALLA TOIMEPANIJATELE SUUNATUD PROGRAMM, PARTNERTEENUS JA NENDE KLIENDID

1.3.7. Vägivalla toimepanijaid ja ellujääjaid teavitatakse konfidentsiaalsusest ja selle piirangutest. Samuti teavitatakse neid teabevahetusmenetlustest ja nad kinnitavad oma arusaamist, allkirjastades kinnitusvormi.

1.3.8. Vägivalla toimepanijaid ja ellujääjaid teavitatakse sellest, et nende toimikuid võidakse jagada järelevalve, akrediteerimise või hindamise eesmärgil, samas kui nende isikuandmed muudetakse anonüümseks.

1.3.9. Partnerteenus teavitab ellujääjat kõigist võimalikest riskidest, samuti vägivalla toimepanija mitteosalemisest programmis või osalemise peatamisest.

1.3.10. Vägivalla toimepanijaid teavitatakse sellest, et naissoost ellujääjatele pakutakse partnerteenust. Siiski ei jagata teavet selle kohta, kas ellujääja võttis toetuse vastu ega üksikasju tema osalemise kohta.

2 Riskide hindamine ja juhtimine

2.1. Riskihindamine

Vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus viivad läbi pidevaid vägivalla riskihindamisi, kasutades mitmeid teabeallikaid ja kasutades struktureeritud professionaalset otsustusmeetodit.

■ Näitajad:

2.1.1. Riskide hindamine on pidev tegevus kogu sekkumise vältel. See kehtib ka juhtumite kohta, mille puhul on riski juba hinnanud mõni teine asutus vastavalt asjakohastele siseriiklikele õigusaktidele.

PRAKTILINE MÄRKUS

Riskihindamine tähendab süstemaatilist hinnangut selle kohta, kui tõenäoline on, et tulevikus esineb vägivaldses suhtes vägivald või tekitatakse kahju ja kui tõsine see võib olla. See hõlmab erinevate (nii staatiliste kui ka dünaamiliste) tegurite analüüsi, et määrata kindlaks potentsiaalne oht ellujääjatele ja pakkuda sisendit asjakohastele sekkumisstrateegiatele. Riskihindamise eesmärk on suurendada ellujääjate turvalisust ja aidata spetsialistidel teha teadlikke otsuseid võimaliku vägivalla ja kahju maandamiseks vajaliku sekkumise taseme ja liigi kohta.

2.1.2. Riskihindamine hõlmab kõiki tuvastatud ellujääjaid, sealhulgas lastele kujutatavat riski.

2.1.3. Riskihindamise protsessi aluseks on mitu allikat: vägivalla toimepanija, ellujääja, suunav asutus (kui see on olemas) ja teised asutused. Vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus koguvad andmeid kõigist kättesaadavatest allikatest.

2.1.4. Esialgne riskihindamine viiakse läbi vastuvõtuetapis ja selle põhjal tehakse otsus, kas vägivalla toimepanija sobib programmis osalema. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnerite toetamise sekkumismeetmete raames viiakse läbi sõltumatuid hindamisi, võttes ühendust oma vastavate klientidega (vägivalla toimepanijad ja ellujääjad naised), millele järgneb ühine riskihindamine ühisel kohtumisel.

2.1.5. Vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus kasutavad samu või võrreldavaid riskihindamisvahendeid, et ühtlustada teavet ja anda riskist realistlikum ja terviklikum ülevaade.

2.1.6. Vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus kasutavad riskide tuvastamiseks struktureeritud professionaalset hinnangut, kasutades rahvusvaheliselt tunnustatud vägivalla toimepanijate riskitegureid ja ellujääjate haavatavust hõlmavaid riskihindamisvahendeid. Analüüsis võetakse arvesse nii staatilisi kui ka dünaamilisi tegureid.

PRAKTIINE MÄRKUS

Struktureeritud professionaalne hinnang on lähenemine vägivallariskide hindamisele, milles ühendatakse tõenduspõhised vahendid (mis integreerivad erinevaid riskitegureid) praktikute professionaalse, nende töökogemusel põhineva hinnanguga.

Staatilised riskitegurid viitavad vägivaldse käitumisega seotud omadustele või asjaoludele, mis jäävad aja jooksul suhteliselt püsivaks ja muutuvad vähem tõenäoliselt. Nende tegurite hulka kuulub tavaliselt tausta puudutav teave, nagu varasemad vägivallajuhtumid, eelnevad kriminaalkaristused ja muud.

Dünaamilised riskitegurid on muutujad, mis võivad aja jooksul muutuda ja mõjutada vägivalla või kahju tekitamise riski. Need tegurid hõlmavad mitmesuguseid psühholoogilisi, olukorda puudutavaid ja käitumist puudutavaid elemente, nagu näiteks uimastite kuritarvitamine, vaimse tervise seisund, tööhoive ebastabiilsus, rasedus, muutused suhete dünaamikas ja muud.

2.1.7. Riskihindamisega seotud ühiste kohtumiste sagedus vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnerteenuse vahel vastab tuvastatud riskitasemele ja juhtumi asjakohastele teguritele. See toimub vähemalt vastuvõtuetapis, iga kolme kuu järel kogu programmi jooksul ja enne programmi lõpetamist. Võimaluse korral soovitatakse igakuiseid kohtumisi.

2.2. Riskijuhtimine

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis ja partnerteenuses on, kas sisemiste menetluste kaudu või koostöös välise asutustega, kehtestatud meetmed ellujääjate osas tuvastatud riskide juhtimiseks.

■ Näitajad:

2.2.1. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmil on paigas kirjalikud menetlused tuvastatud riskide sisemiseks (nt murekohtade edastamine juhendajale) ja väliseks (nt teabe jagamine politseile, kohtule, prokuratuurile, lastekaitsele jne) haldamiseks.

2.2.2. Tuvastatud võimaliku kahju/ohu korral koostavad vägivalla toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus riskijuhtimise kava, milles käsitletakse vägivalla olemust, vägivalla toimepanija riskitegureid, ellujääja haavatavust ja võimalike teenusest tulenevate riskide juhtimist (nt ühenduse võtmine ellujääjatega, kui vägivalla toimepanija osaleb programmis, kohtumiste planeerimine ajale, mil keegi saab laste eest hoolitseda jne). See planeerimine ei tohiks sõltuda teenuse pakkumisest vägivalla toimepanijale.

2.2.4. Vastavalt siseriiklikele õigusaktidele kaalub vägivalla toimepanijatele suunatud programm teiste üksuste teavitamist ohust. Otsese vägivallaohu korral tuleb teavitada asjaomaseid asutusi.

2.2.5. Vägivalla toimepanijatele suunatud programm võtab meetmeid, et tagada tõhus koostöö teiste asutustega (nt naiste tugiteenused, politsei, kohtud, prokuratuur, lastekaitse, tervishoiuteenused jne) ja olla osa riigi koordineeritud kogukondlikust reageerimisest.

3 Programmi ülesehitus ja elluviimine

3.1. Sekkumise suunamine

Programm on mõeldud spetsiaalselt meessoost lähisuhtevägivalda toimepanijatele ja seda pakutakse klientidele, kes vastavad sobivuskriteeriumidele.

■ Näitajad:

3.1.1. Vägivalda toimepanijale suunatud programmil on selgelt määratletud sihtrühm(ad) - täiskasvanud meessoost lähisuhtevägivalda toimepanijad.

PRAKTILINE MÄRKUS

Täiskasvanud meessoost vägivalda toimepanijatele mõeldud vägivalda toimepanijatele suunatud programmi pakkuv organisatsioon võib vastavalt oma kogemustele ja ressurssidele töötada ka teist liiki vägivalda toimepanijatega. Siiski jäävad programmid, mis ei ole mõeldud täiskasvanud meessoost lähisuhtevägivalda toimepanijatele, nende standardite kohaldamisalast välja.

3.1.2. Vägivalda toimepanijatele suunatud programmil on selged kriteeriumid vägivalda toimepanija programmi vastuvõtmiseks.

3.1.3. Vägivalda toimepanijatele suunatud programm teavitab suunavaid asutusi oma sihtrühmadest, et vähendada mittesobilikke programmi suunamisi.

3.1.4. Vägivalda toimepanijatele suunatud programm võetakse vastu ainult neid vägivalda toimepanijaid, kellele programm on mõeldud.

3.1.5. Programmi pakutakse erineva taustaga klientidele, kohaldades mittediskrimineerivat lähenemist.

3.2. Programmi kestus ja struktuur

Vägivalda toimepanijatele suunatud programm on üles ehitatud nii, et see pakub sekkumismeetmeid selleks sobivatele klientidele, kelle selge eesmärk on lõpetada vägivaldne käitumine.

■ Näitajad:

3.2.1. Vägivalda toimepanijatele suunatud programmi pakutakse vähemalt 6 kuu jooksul (51 tundi rühmatööna toimuvate sekkumismeetmete puhul või 27 tundi individuaalsete sekkumismeetmete puhul).

PRAKTILINE MÄRKUS

Programmi minimaalne kestus on määratletud erinevalt programmide puhul, mille raames pakutakse rühmatööd, ja programmide puhul, mille raames pakutakse individuaalset tööd.

Kui programm viiakse läbi rühmale suunatud sekkumismeetmena, on minimaalne kestus 51 tundi:

- ✓ 3 tundi vastuvõtu (hindamise) etapiks
- ✓ 48 tundi intensiivse töö ja lõpetamise etapiks.

Kui programm viiakse läbi individuaalse sekkumismeetmena, on minimaalne kestus 27 tundi:

- ✓ 3 tundi vastuvõtu (hindamise) etapiks
- ✓ 24 tundi intensiivse töö ja lõpetamise etapiks.

Kuigi on vaidlusi selle üle, kui pikad peaksid olema vägivalda toimepanijatele suunatud sekkumismeetmed, on üldteada, et käitumise muutmine on pikaajaline protsess, mille puhul läheb aega, et sekkumismeetmed ja seansside vaheline aeg kuluks õpitu ja kogemuste omandamiseks. Seda on lähemalt käsitletud jaotises „Euroopa standardite tõendus põhine raamistik“.

3.2.2. Vägivalla toimepanijale suunatud programm koosneb selgelt määratletud etappidest: vastuvõtu (hindamise) etapp, intensiivse töö etapp, lõpetamise etapp ja järelmeetmete etapp.

3.2.2. Töö klientidega programmi kõikides etappides dokumenteeritakse täpselt juhtumit käsitlevates toimikutes.

3.2.3. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis on olemas kriteeriumid vägivalda toimepanijate osalemise peatamiseks ning menetlused osalemise peatamise turvaliseks jõustamiseks, sealhulgas arvestades mõju ellujääjatele. Kõik tehtud otsused ja võetud meetmed dokumenteeritakse selgelt toimikus.

VASTUVÕTUETAPP

3.2.4. Vastuvõtuetaapis keskendutakse vägivallariski hindamisele, toimiva suhte loomisele, vägivalda toimepanija motivatsiooni toetamisele ja tema sobilikkuse hindamisele programmis osalema.

3.2.5. Vastuvõtuetaapp koosneb individuaalsetest kohtumistest. Kohtumiste arv vastab selle etapi eesmärkide saavutamiseks vajalikule ajale - mitte vähem kui 3 tundi.

3.2.6. Programm jagab vastuvõtuetaapi tulemusi vägivalda toimepanija, partnerteenuse ja suunajaga. Seda tehes kaalub programm selle teabe jagamise võimalikke riske ja võtab meetmeid nende maandamiseks.

INTENSIIVSE TÖÖ ETAPP

3.2.7. Intensiivse töö etapp keskendub vägivalda toimepanijate vägivalda lõpetamisele, tagades samal ajal ellujääjate turvalisuse.

3.2.8. Programmi kestus vastab sihtrühma vajadustele ja ei ole lühem kui 48 tundi grupile suunatud sekkumismeetmete puhul või 24 tundi individuaalsete sekkumismeetmete puhul.

3.2.9. Programm võib toimuda rühma vormis (avatud või suletud) ja/või individuaalsete kohtumistena. Vormi valik peegeldab sihtrühma vajadusi ja maksimeerib programmi mõju.

3.2.10. Kui programmi viiakse läbi rühmas, võimaldavad rühma suurus ja struktuur tõhusat tööd ja kõigi liikmete osalemist.

LÕPETAMISE ETAPP

3.2.11. Programmi lõpetamise etapp on mõeldud programmi tulemuste kokkuvõtmiseks kliendi jaoks ja silmapaistvate riskivaldkondade esiletõstmiseks, mille mõlemad määravad kindlaks vägivalda toimepanijatele suunatud programm ja partnerteenus koostöös.

3.2.12. Programmis võetakse arvesse erinevaid tulemusi, seades esikohale ellujääja vaatenurga (vt punkt 4).

3.2.13. Esitades aruandeid suunavale asutusele, kirjeldab programm kliendi edusamme ja saavutatud tulemusi. Kui on vaja teha lisatööd või on veel lahendamata riskivaldkondi, siis teavitatakse sellest samuti selgelt.

3.2.14. Programm korraldab vägivalda toimepanijaga "väljumiskohtumise", et kajastada programmi tulemusi, arutada lahendamata vajadusi, selgitada järelmeetmete etappi ja toetada vägivalda toimepanijat vajaduse korral ühenduse loomisel teiste kogukonnas pakutavate teenustega. See kohtumine võib toimuda individuaalselt või grupis.

JÄRELMEETMETE ETAPP

3.2.15. Järelmeetmete etapi eesmärk on toetada ellujääjate pikaajalist turvalisust ja lõpetada vägivald ning mõista programmi tulemusi.

PRAKTILINE MÄRKUS

Mõne programmi puhul võib tekkida probleeme vägivalda toimepanijate kättesaamisega pärast sekkumismeetmete lõppu, eriti kui suunav üksus ei ole järelkohtumistel osalemist kohustuslikuks teinud. Samuti võivad mõnede programmide puhul olla piiratud ressursid takistuseks järelmeetmete läbiviimisel. Siiski on oluline, et programmid maksimeeriks oma jõupingutusi, et jõuda vägivalda toimepanijateni ja motiveerida neid järelmeetmetes osalema.

3.2.16. Järelmeetmete etapp koosneb vähemalt kahest kohtumisest 12 kuu jooksul alates programmist lahkumisest. Need kohtumised võivad toimuda individuaalsete või rühmakohtumistena ning neid võib pidada isiklikult kohtudes, veebis või telefoni teel.

3.2.17. Programm püüab maksimeerida klientide osalemist järelmeetmete etapis ja registreerib kõik sellega seoses võetud meetmed.

3.3. Programmi eesmärgid, lähenemisviis ja sisu

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi peamised eesmärgid on vägivalla lahendamine ning ellujääjate turvalisuse ja heaolu tagamine. Töös vägivalla toimepanijatega tegeleb programm vägivalla algpõhjustega ning edendab sisemist motivatsiooni muutusteks ja isiklikku vastutust.

■ Näitajad:

3.3.1. Programmiga on kehtestatud minimaalsed soovitatavad tulemused tööks vägivalla toimepanijatega. Sellised tulemused võivad muu hulgas olla näiteks:

- a) Vägivalla lõpetamine lähisuhtes.
- b) Lähisuhtevägivalla kui soopõhise nähtuse mõistmine, selle vormid ning seos võimu ja kontrolliga.
- c) Oma vägivalla ja sellega seotud uskumuste mõistmine.
- d) Vägivalla kui isikliku valiku mõistmine.
- e) Sisemise motivatsiooni arendamine muutumiseks.
- f) Vägivalla tagajärgede mõistmine (endisele) partnerile, lastele ja vägivalla toimepanijale endale.
- g) Oma meheliku identiteedi uurimine, selle ja vägivalla vahelise seose mõistmine ning vägivalda soodustavate sooliste uskumuste ümberkujundamine.
- j) Suurenenud teadlikkus oma emotsioonidest ja võime emotsioonidega vägivaldalt toime tulla.
- i) Tervislike viiside kasutuselevõtt laste toetamiseks ja piiride seadmiseks.

3.3.2. Töö vägivalla toimepanijaga põhineb järgmistel põhimõtetel:

- a) Lähisuhtevägivald on soolise ebavõrdsuse ilming ja selle eest vastutab ainult vägivalla toimepanija.
- b) Töö vägivallaga eeldab, et mõistetakse neid keerulisi tegureid ja viise, mis võimaldavad ja mõjutavad vägivalla kasutamist vägivalla toimepanija poolt, näiteks ökoloogilise mudeli abil.
- c) Sooliste stereotüüpide muutmine on terviklik protsess, mis peab kajastuma programmi sisus, vahendajate isiklikes hoiakutes, kaasjuhendajate suhetes ja dünaamikas ning töö korralduses.
- d) Muutus on protsess, mis nõuab tasakaalu kliendi kui iseenesest väärtusliku inimese väärtustamise ja tema vägivaldse käitumise vaidlustamise vahel.
- e) Üksikasjalik keskendumine vägivaldsele käitumisele, nende konkreetsete tegude, mõtete ja tunnete rekonstrueerimine aitab vägivalla toimepanijatel tunnistada oma aktiivset rolli vägivalla toimepanemisel.

3.3.4. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmil on määratletud töö sisu, sealhulgas teemad, seansside struktuur ja materjalid. Need elemendid on kohandatud nii, et need hõlbustaksid kavandatud tulemuste saavutamist.

4 Kvaliteedi tagamine ja hindamine

4.1. Pädev personal

Töötajad demonstreerivad ja suurendavad pädevust ohutute ja tõhusate sekkumismeetmete läbiviimisel, osaledes korrapäraselt ja pidevalt koolitustel ja erialasel täiendkoolitusel.

■ Näitajad:

PERSONALI VÄRBAMINE JA VALIK

- 4.1.1.** Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis määratletakse pädevused (teadmised, oskused ja väärtused), mida nende töötajad töö tõhusaks läbiviimiseks vajavad. Need pädevused vastavad programmi töömudeli ja spetsiifikale ning neid saab omandada formaalse hariduse või asjakohase erialase arengu teel.
- 4.1.2.** Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis keskendutakse värbamisel kandidaatide pädevuse (teadmised, oskused ja väärtused) hindamisele. Programmis on kehtestatud kriteeriumid kandidaatide erialase tausta, koolituse ja asjakohase töökogemuse kohta.
- 4.1.2.** Värbamisprotsessi käigus uuritakse vägivalla toimepanijatele suunatud programmi puhul kandidaatide isiklike kogemusi perevägivaldaga ja nende kogemuste võimalikku mõju tööle.
- 4.1.4.** Töötajate pädevused töötatakse välja nii vägivalla toimepanijatele suunatud programmi kui ka partnerteenuse spetsialistide jaoks, kui mõlemad komponendid pakub üks ja sama organisatsioon.

PÄDEVUSE SUURENDAMINE

- 4.1.6. Töötajaid koolitatakse konkreetse töömudeli osas, mida vägivalla toimepanijatele suunatud programmis ja/või partnerteenuses kasutatakse. Koolitus võib toimuda nii organisatsioonisiselt kui ka väliselt.**

PRAKTILINE MÄRKUS

Oluline on, et nii vägivalla toimepanijatele suunatud programmi kui ka partnerteenuse töötajad oleksid saanud koolitust konkreetse töömudeli osas. Isegi kui partneriga kontakti hoidmise ja tugiteenuste pakkujad on kõrgelt kvalifitseeritud ellujääjate toetamiseks ja tööks soolise vägivalla valdkonnas, on vaja täiendavat koolitust seoses vägivalla toimepanijatele suunatud programmiga, ellujääjate toetamisega selles kontekstis ja arusaamisega koostööprotseduuridest vägivalla toimepanijatele suunatud programmiga.

4.1.7. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi töötajad läbivad enne töö alustamist vähemalt 84-tunnise erikoolituse.

Koolituse teemad hõlmavad naistevastast vägivalda, soolist võrdõiguslikkust ning soolise ja lähisuhtevägivalla kokkupuutepunkte, motiveerivat intervjuerimist, riskihindamist ja -juhtimist, lastekaitset, vaimse tervise ja uimastite kuritarvitamise küsimusi, emotsioonide reguleerimist, programmi elluviimist kõigis etappides (vastuvõtt, intensiivne töö, lõpetamine ja järelmeetmed) ning kultuuridevahelist tundlikkust ja teadlikkust.

4.1.8. Uutele töötajatele pakutakse ka väljaõpet töökohal.

PRAKTILINE MÄRKUS

Kui luuakse uusi programme või kui programmide arv suureneb märkimisväärselt, ei pruugi olla võimalik uusi juhendajaid kogenumate vahendajatega paaris töötama panna. Seetõttu on oluline, et organisatsioonid kaaluksid muid sobivaid viise uute töötajate juhendamiseks ja toetamiseks.

4.1.9. Töötajaid juhendatakse regulaarselt, mis võib toimuda organisatsioonisiselt ja/või -väliselt. Töötajaid juhendatakse aastas vähemalt 6 tundi.

4.1.10. Töötajaid koolitatakse aastas vähemalt 16 tunni ulatuses nende tööga seotud teemadel.

4.2. Hindamine

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi raames on kehtestatud meetmed, et hinnata protsessi ja töö tulemusi ning kasutada neid sekkumismeetmete kvaliteedi parandamiseks.

■ Näitajad:

PERSONALI VÄRBAMINE JA VALIK

4.3.1. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis viiakse läbi pidevaid hindamisi oma töö protsessi ja tulemuste kohta. Hindamistes kasutatakse vähemalt vägivalla toimepanijatel saadavat teavet; võimaluse korral võetakse arvesse ka ellujääjatelt ja välistelt asutustelt saadud andmeid.

4.3.2. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi raames kogutakse andmeid suunamise, katkestamise ja lõpetamise määrade kohta; vastuvõetud töömudelist kinnipidamise erinevuste kohta; koostöö kohta vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnereid toetavate sekkumismeetmete vahel; organisatsiooniliste juhtimisprotsesside kohta ja koostöö kohta väliste asutustega.

4.3.3. Tulemused keskenduvad järgmisele (kuid ei piirdu sellega): vägivaldse käitumise (kõigis selle vormides, sealhulgas, kuid mitte ainult, füüsiline vägivald, seksuaalvägivald, sunniviisiline kontroll) vähendamine/lõpetamine, (endiste) partnerite ja nende laste turvalisus ja elukvaliteet, vägivalla toimepanijate motivatsioon, vägivalla toimepanijate vägivallaga seotud uskumused, isiklikud selgitused vägivalla põhjuste kohta ja lapsevanemaks olemine.

4.3.4. Andmete kogumise meetodika võimaldab võrdlust eelnenu ja hilisema vahel. Võimaluse korral kogutakse andmeid töö käigus mitmel korral, mis võimaldab võrrelda ellujääjate ja vägivalda toimepanijate vaatenurka.

4.3.5. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis viiakse läbi andmete analüüs tööprotsessi ja tulemuste kohta ning koostatakse tulemused, mis sisaldavad järeldusi ja soovitusi.

4.3.6. Vägivalla toimepanijatele suunatud programm ajakohastab ja kohandab oma tööd vastavalt hindamistulemustele.

5 Organisatsiooniline juhtimine

5.1. Organisatsioon ja juhtimisstruktuurid

Juhtimisstruktuurid on selgelt määratletud ja tagavad kvaliteetsete sekkumismeetmete läbiviimise.

■ Näitajad:

5.1.1. Kõigil töötajatel on selgelt määratletud rollid ja kohustused.

5.1.4. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmis arvestatakse oma töötajate soo olulisust ja mõju, et saavutada oma missiooni ja soovitud töö tulemusi.

PRAKTIINE MÄRKUS

Oluline on kaaluda, millist rolli mängib töös vägivalla toimepanijatega töötavate spetsialistide sugu, sest programmides tuleks edendada soolist võrdõiguslikkust ja keskenduda patriarhaalsete struktuuride muutmisele.

Programmides tuleks leida viise, kuidas tagada, et naiste häält tunnustatakse ja kuulatakse ning et programmid ei muutuks ainult meeste mõeldud ruumideks. Naissoost juhendajate kohalolek võib aidata vägivalla toimepanijatel tuvastada oma stereotüüpe ja uskumusi. Samamoodi saavad meessoost juhendajad olla eeskujuks võrdõiguslikkuse ja haavatavusega, samas kui mõlemast soost juhendajatega meeskonnad saavad eeskujuna näidata lugupidavate suhetega.

Kõige tavalisem viis selle saavutamiseks on kasutada nii mees- kui ka naissoost vahendajad. Siiski võidakse programmides rakendada samade põhimõtete saavutamiseks erinevaid lähenemisviise, sõltuvalt kontekstist. Näiteks kui meessoost juhendajate puudumise tõttu ei ole võimalik moodustada mõlemast soost vahendajatega meeskondi, võib vägivalla toimepanijatele suunatud programmis olla kaks naissoost vahendajat, ning meessoost vahendaja osaleb teatud teemade (näiteks mehelikkus või seksuaalsus) käsitlemisel.

On oluline, et kultuurilist konteksti ei kasutataks naiste välistamiseks vahendaja rollist (st väites, et teatud kogukonna mehed ei taha naissoost vahendajatega koostööd teha).

5.1.5. Võrdsus vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnerteenuse vahel tagatakse kõigis aspektides, näiteks töötingimuste ja palga osas. See kehtib kõigi juhtumite kohta, mida vägivalla toimepanijatele suunatud programm saab mõjutada.

PRAKTIINE MÄRKUS

Võrdsus on väärtus, mis peaks avalduma kõigis töö aspektides. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmid peavad peegeldama võimudünaamikat programmi ja partnerteenuse vahel ning edendama võrdsust.

Kui partnerteenust ja vägivalla toimepanijatele suunatud programmi pakub sama organisatsioon, saab seda saavutada võrdsete töötingimuste, näiteks lepinguliste kokkulepete ja palkade tagamisega.

Kui partnerteenust pakub väline organisatsioon, võib vägivalla toimepanijatele suunatud programm algatada arutelusid nende kahe teenuse võrdsuse üle, propageerida võrdseid tingimusi, toetada naiste tugiorganisatsioone nende püüdlustes paremate töötingimuste saavutamiseks jms.

5.2. Ressursid

Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnerite toetamise meetmete rakendamiseks on piisavad ressursid.

■ Näitajad:

5.2.1. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnerteenuse ruumid on piisavad tegevuste elluviimiseks ja võimaldavad nende klientide konfidentsiaalsust.

5.2.2. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnerteenuse käsutuses on turvalised hoiuruumid programmi dokumentide jaoks.

5.2.3. Vägivalla toimepanijatele suunatud programmi ja partnerteenuse töötajatel on piisavalt aega ja ressursse sekkumise läbiviimiseks vastavalt kehtestatud töömudelile.

Euroopa standardite tõenduspõhine raamistik

Nagu on kirjeldatud jaotises „Standardite väljatöötamine“, põhinevad Euroopa standardid teaduslikel tõendusmaterjalidel, mis on kogutud kirjanduse ülevaate ja IMPACT vahendite komplekti andmete analüüsi kaudu Euroopa programmidest.

IMPACT töövahendite komplekti analüüsi puhul on oluline mainida, et arvestades vaadeldud juhtumite piiratud arvu ja suurt väljalangevuse määra (60%), andis enamik muutujaid, mille suhtes teostati lineaarne regressioonanalüüs, statistiliselt mitteolulisi tulemusi. Sellegipoolest annavad tulemused empiirilisi andmeid võimalike suundumuste kohta, mis on seotud teguritega, mis mõjutavad programmi tõhusust vägivaldse käitumise esinemise ja ilmingute (vormide arv) vähendamisel vägivalda toimepanijate seas. Lisaks sellele on kirjanduse ülevaate kaudu lisatud ka teaduslikke tõendeid, kui need on kättesaadavad.

Ellujääjate ohutus ja heaolu

Mis puudutab ellujääjate turvalisust ja heaolu, siis IMPACTi vahendite komplekti analüüsi tulemused näitasid, et (endiste) partneritega ühenduse võtmine ja ellujääjatele toetust pakkuvate konkreetsete üksuste olemasolu (Lisä, tabel 5) aitab kaasa tulemuste paranemisele. Lisaks sellele parandab programmi tulemusi ka koostöö naiste tugiteenustega ja asutuste vahelise koordineerimise hõlbustamine (endiste) partnerite vajadusi aluseks võttes (vt Lisä, tabel 6/A). Need tulemused toetavad partneritega ühenduse võtmise tähtsust, eriti kui see sekkumismeede on kohandatud ellujääjate vajadustele. Lisaks toetavad need tulemused ka vajadust koostöö järele naiste tugiteenustega.

IMPACTi vahendite komplekti analüüsis uuriti täiendavalt (endise) partneriga kontakti hoidmise eesmärgi ja programmi tulemuste vahelist seost. Kui programmid võtavad ühendust (endise) partneriga eesmärgiga a) levitada teavet programmi sisu ja metoodika kohta, b) pakkuda ellujääjatele teenuseid, c) mõista partneri vägivallakogemust, d) pakkuda ohvritele emotsionaalset tuge, e) hinnata vägivallariski või f) hinnata programmi tõhusust, paranevad programmi lõpptulemused (st väheneb nii vägivaldse käitumise sagedus kui ka mitmekesisus). Need tulemused kajastuvad kavandatavates standardites, milles kirjeldatakse vajadust (endise) partneriga kontakti hoidmise järele kõigi eespool nimetatud eesmärkide saavutamiseks programmi eri etappides.

Vähemalt ühe lapse olemasolu mõjutab oluliselt programmi positiivseid tulemusi, samas kui lapse vanus, nagu on näidatud tabelis 9 (lisa), ei avalda märgatavat mõju. Need tulemused toetavad varasemaid uuringuid, milles väidetakse, et isadus on vägivalda toimepanijate motivatsioonis muutuste tegemiseks oluline tegur (Meyer, 2016; Stanley jt, 2012). Seetõttu on oluline, et vägivalda toimepanijatele suunatud programmid keskenduksid selgelt lastele, nagu on kajastatud nendes standardites. Lisaks sellele näitasid IMPACTi vahendite komplekti tulemused, et kui programmi alguses tundis vägivalda toimepanija või tema (endine) partner, et väärkohtlemine ei mõjuta lapsi, oli programmi tulemus halvem. Teisalt, kui kumbki osapool uskus programmi alguses, et laps tundis vägivalda toimepanija suhtes pahameelt või viha, olid programmi tulemused positiivsemad (Lisä, tabel 10). Seetõttu on väga oluline, et vägivalda toimepanijatele suunatud programmides oleks selge arusaam sellest, kuidas lähisuhtevägivald mõjutab lapsi, ning et see mõju oleks vägivalda toimepanijatele tõhusalt teatavaks tehtud (nagu on osutatud standardites).

Riskide hindamine ja juhtimine

Kui programmid võtavad vägivallariski hindamiseks ühendust (endise) partneriga, paranevad programmi lõpptulemused nii vägivaldse käitumise sageduse kui ka mitmekesisuse vähenemise osas. Need tulemused on kooskõlas kavandatavate standarditega, mis hõlmavad riskihindamist partneriga kontakti hoidmise raames.

On märkimisväärsed tõendeid, et kooskõlastatud kogukondlik reageerimine parandab programmi tulemusi (Babcock & Steiner, 1999; Frank, 1999; Healy, Smith & O'Sullivan, 1998; Murphy, Musser, & Ma-ton, 1998; Syers & Edleson, 1992). Lisaks leidis Aldarondo (2010) oma ülevaates vägivalda toimepanijatele suunatud programmide tulemuste kohta, et mitme asutuse vaheline koordineerimine võib vähendada edasise väärkohtlemise riski ja keskpikas perspektiivis ka korduvuse tõenäosust. Samamoodi näitasid IMPACT vahendite komplekti analüüsi tulemused, et tõhustatud koostöö mitmete sidusrühmadega, nagu õiguskaitsesutused, haiglad, politsei, kriminaal- ja tsiviilkohtud jne, aitab oluliselt kaasa programmi tulemuste paranemisele (Lisä, tabel 6/B). Seetõttu on mitut asutust hõlmav koostöö oluline tegur programmi tulemuste parandamisel.

Programmi ülesehitus ja elluviimine

Uuringud on näidanud, et mida paremini kohandatud on sekkumismeetmed, seda paremad on tulemused (Butters jt, 2021; Travers jt, 2021). Esialsed tõendid näitavad, et vägivalda toimepanijate määramine raviastmetesse esmase hinnangu alusel võib anda paljulubavaid tulemusi (Coulter ja VandeWeerd 2009).

Samuti on uuringud näidanud, et risk on dünaamiline ja seda tuleks seetõttu mõista pigem protsessina kui lõppesmärgina (Graham jt, 2019). Riskihindamist käsitleva kirjanduse soovitusel hõlmavad riskihindamisvahendite kasutamise tähtsust koos praktikute ekspertteadmistega, et kontekstualiseerida riskiskoorid (Messing, 2019). Lisaks peab riskihindamine aitama koostada riskipõhist turvaplani (Campbell, 2001), võttes samal ajal arvesse individuaalseid vägivalda toimepanija vajadusi (mis peaks suunama ka juhtumi sõnastamist ja ravi määramist) (Van der Put jt, 2019).

Programmi sisu ja lähenemisviisi osas näitasid IMPACTi vahendite komplekti analüüsi tulemused, et emotsioonide reguleerimine ja individuaalse traumaga seotud teemad leiavad vägivalda toimepanijate seas märkimisväärselt vastukaja. Seevastu näis, et (endistele) partneritele avaldasid need teemad minimaalset mõju. See toetab arusaama, et programme ei tohiks taandada emotsioonide juhtimise kursustele, sest kuigi paljud vägivalda toimepanijad võivad seda lähenemisviisi eelistada, ei paranda see ellujääjate elu. Oluline on see, et nende kategooriate mõju ilmnes ainult koos, mitte eraldi. Need tulemused toetavad ökoloogilise mudeli hõlmamist vägivalda toimepanijatele suunatud programmidesse.

Uuringutes ei ole üksmeelt selle kohta, kui oluline on sootundliku lähenemise lisamine vägivalda toimepanijatele suunatud programmidesse. Ühelt poolt väidetakse mõnedes uuringutes, et soolise võrdõiguslikkuse aspektide kaasamine ei ole seotud paremate programmi tulemustega (van Niekerk & Boonzaier, 2014), samas kui teistes uuringutes leiti, et soolise võrdõiguslikkuse küsimustele ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisele keskenduvate temaatiliste arutelude hõlmamisega kaasnes programmis osalejate väärkohtleva käitumise vähenemine (Lima & Büchele, 2011). Sarnast tulemust tõestasid Billand & Paiva (2017), kus programmis osalenud meestel suurenes teadlikkus oma väärkohtlevast käitumisest. Lisaks on uuringutes avaldunud seos traditsiooniliste soonormide ja lähisuhtevägivalda vahel (Rollero & De Piccoli, 2020; Rollero, Bergagna, Tartaglia, 2019). Ka selles osas, milline mudel annab paremaid programmi tulemusi, on uuringutes lahknevusi.

Samuti ei ole uurimistulemused järgitava lähenemisviisi osas üheselt mõistetavad. Mõned uuringud on tuvastanud, et kognitiivne käitumisteraapia (*cognitive behavioural therapy*, CBT) on lähenemisviis, millega saavutatakse paremaid tulemusi (Cotti jt, 2020). Teistes uuringutes ei täheldatud erinevusi CBT ja Duluthi mudeli vahel (Babcock jt., 2004), samas kui osades täheldati Duluthi mudeli puhul paremaid tulemusi (Ganon jt, 2019). Lõpuks täheldati osades paremaid tulemusi siis, kui Duluthi mudelit ja CBT-d kombineeriti (Arce jt, 2020). IMPACT vahendite komplekti tulemuste analüüsi kohaselt avaldub Duluthi mudeli puhul iseseisev tõhusus, mis toimib sõltumatult teistest lähenemisviisidest. Seetõttu on paremad tulemused neil programmidel, mis väidavad, et nad järgivad Duluthi mudelit, mis hõlmab tugevat keskendumist lähisuhtevägivalla soolisele iseloomule (Liisa, tabel 12). Sarnaselt leidsid Babcock ja LaTaillade (2000), kes võrdlesid erinevate mudelite mõju suurust, et Duluth-tüüpi psühho-hariduslike programmide mõju oli võrreldes teiste mudelitega mõõdukas. Gondolf (2011) jõudis järeldusele, et tõendid ei toeta ühtegi konkreetset lähenemisviisi. Oluline on rõhutada, et nagu leidsid Lilley-Walker jt. (2018), kipub Duluthi mudeli rakendamine olema kitsamalt kavandatud kui Duluthi terviklikum lähenemisviis, mis hõlmab koordineeritud kogukondlikku reageerimist. Paljudel juhtudel, kui programmid määratlesid end Duluthi mudeli järgijatena, tähendas see tavaliselt keskendumist meeste vastutusele oma käitumise eest ning CBT kasutamist, et suurendada meessoost vägivalla toimepanijate hoiakute ja käitumise muutust.

Programmi pikkuse osas on tulemused erinevad ja ebaselged, sest paljudes uuringutes ei ole seda teavet esitatud või on see esitatud erinevas vormingus (st ajaühikuna on kasutatud tunde, nädalaid, aastaid ja seansside arvu). Hiljutises 46 uuringu ülevaates leiti, et vägivalla toimepanijatele suunatud programmide kestus oli väga erinev, ulatudes kümnest 35 nädalani, kusjuures enamikus programmides olid iganädalased seansid (Vall jt, 2023). Samas Gondolf (1999) ning Edleson ja Syers (1990) ei täheldanud erinevusi tulemustes vastavalt uuritud programmide pikkusele.⁷ Taolistest tulemustest hoolimata võib pikematest programmidest olla kasu vägivalla toimepanijate vastutustundele (Bennet & Williams, 2001). Veelgi enam, uuringutest ilmneb, et vägivalla toimepanijad, kes sooritavad uuesti õigusrikkumisi, teevad seda kuue kuu jooksul pärast programmiga liitumist (Gondolf, 1999). Sellisel juhul on parem tagada vägivalla toimepanijate osalemine programmis vähemalt selle aja jooksul, et püüda ennetada vägivalla kordumist.

Kvaliteedi tagamine ja hindamine

Kvaliteedi tagamise menetlusi ei ole teaduskirjanduses sageli täpsustatud. Gannon jt. (2019) väidavad, et vahendaja spetsiifiline kvalifikatsioon (kraadi omamine psühholoogias) ja regulaarne järelevalve võivad parandada programmi tulemusi. Lisaks sellele on Holma jt (2006) samuti esile toonud vahendamisoskuste tähtsuse programmi tulemuste parandamisel. IMPACT vahendite komplekti analüüsi tulemused pakuvad selles osas rohkem tõendeid, eelkõige seoses töötajate koolitusega, mis näitab, et kui töötajaid on spetsiaalselt koolitatud soolise vägivalla käsitlemise teemal, siis tajuvad vägivalla toimepanijad programmi raames paremaid tulemusi. See ei juhtu siis, kui personal on läbinud ainult üldise koolituse, vaid kui seda üldist koolitust täiendatakse konkreetse soolise vägivalla alase koolitusega. Seetõttu on soolise vägivalla alal töötajate koolitamisel programmi tulemustele suur mõju.

Vägivalla toimepanijate puhul on järelevalve tõhusus ilmne, kui seda kombineeritakse muude kvaliteedi tagamise meetmetega. Seevastu (endiste) partnerite puhul tundub, et järelevalve annab positiivseid tulemusi iseseisvalt, ilma et oleks vajadust täiendavateks meetmeteks (Liisa, tabel 13).

7 Gondolfi (1999) mitmepoolne uuring hõlmas nelja programmi, mille pikkus varieerus kolmest kuni üheksa kuuni. Tema uuringus ei esinenud 15 kuu järelkontrolli ajal olulisi erinevusi nimetatud programmide tulemuste vahel (uuesti ründamine, ähvardused või ohvri elukvaliteet). Edleson ja Syer (1990) määrasid juhuslikkuse alusel vägivallatsejad intensiivsemasse töösse (32 seanssi 16 nädala jooksul) ja vähem intensiivsesse töösse (12 seanssi 12 nädala jooksul) ning kuuendal kuul toimunud järelkontrolli ajal ei olnud erinevusi tulemustes (ohvri teade uuesti ründamise kohta).

Hindamistulemused IMPACT vahendite komplekti andmetega ei andnud asjakohaseid tulemusi. Sellega seoses on oluline rõhutada, et oma töö kvaliteeti hinnatakse vähestes programmides, ja see mõjutab lõpptulemusi. Sellest hoolimata nähtus IMPACTi vahendite komplekti tulemustest, et kui programmides võetakse ühendust (endise) partneriga eesmärgiga hinnata programmi tõhusust, paranevad tulemused programmi lõpus (nii vägivaldse käitumise sagedus kui ka mitmekesisus vähenevad). Need tulemused on kooskõlas kavandatud standarditega ja toetavad ellujääjate vaatenurga programmi hindamisse hõlmamise tähtsust. Uuringutes on rõhutatud, kui oluline on koguda tulemuste kohta andmeid erinevatel ajahetkedel, samuti koguda andmeid muutuste protsessi kohta ja seoses meestega, kes programmist välja langevad (Lilley-Walker jt, 2018). Uuringutes on samuti rõhutatud, kui oluline on vähemalt ellujääjate hääle kaasamine hindamisse (Kelly ja Westmarland, 2015; Vall jt., 2021, 2023; McGinn jt, 2016). Lõpuks on uuringutes välja pakutud ka laiendatud arusaam edukusest, mis hõlmab lisaks korduvusele⁸ ka teisi muutujaid (Kelly ja Westmarland, 2015; Vall jt, 2021, 2023; Lila jt, 2013; Gondolf ja Beeman 2003; McGinn jt 2021, Hughes jt 2021).

Organisatsiooniline juhtimine

Mis puudutab organisatsioonilist juhtimist, siis lihtsate rühmaseansside puhul osutub IMPACT vahendite komplekti tulemuste analüüsi kohaselt mõlema soo esindajatest koosnev vahendajate meeskond tõhusamaks (Lisä, tabel 11).

IMPACT vahendite komplekti analüüs näitas, et suurem arv täistööajaga töötajaid parandab programmi tulemusi klientide jaoks, kuid ei mõjuta programmi ohvri seisukohalt (Lisä, tabel 14).

8 Sealhulgas näiteks ellujääjate turvalisuse ja heaolu ning ohvritele tekitatud mõju ja kahju mõõtmine.

Viited (allikad)

- Akoensi, T.D., Koehler, J.A., Lösel, F. & Humphreys, D.K. (2013). Domestic Violence Perpetrator Programs in Europe, Part II: A Systematic Review of the State of Evidence. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 57(10) 1206–1225. sagepub.com/journalsPermissions.nav Saadaval aadressil: DOI: 10.1177/0306624X12468110
- Aldarondo, E. (2010). Understanding the Contribution of Common Interventions with Men who Batter to the Reduction of Re-assaults. *Juvenile and Family Court Journal* 61(4). Saadaval aadressil: <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2017/11/Aldarondo-JFCJ-INTERVENTIONS-WITH-MEN-WHO-BATTER.pdf>
- Arbeit mit Tätern in Fällen häuslicher Gewalt (2021). *Standard der Bundesarbeitsgemeinschaft Täterarbeit Häusliche Gewalt* e.V. Saadaval aadressil: <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/publikationen/arbeit-mit-taetern-in-faellen-hae-uslicher-gewalt-80734>
- Arce, R., Arias, E., Novo, M. & Fariña, F. (2020). Are Interventions with Batterers Effective? A Meta-analytical Review. *Psychosocial Intervention*, 29(3) 153-164. <https://dx.doi.org/10.5093/pi2020a11>
- Arias, E., Arce, R., & Vilariño, M. (2013). Batterer intervention programmes: A meta-analytic review of effectiveness. *Psychosocial Intervention*, 22(2), 153-160. <https://doi.org/10.5093/in2013a18>
- Babcock, J.C. & Steiner, R. (1999). The relationship between treatment, incarceration, and recidivism of battering: A program evaluation of Seattle's coordinated community response to domestic violence. *Journal of Family Psychology*, 13(1), 46-59. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.13.1.46>
- Babcock, J.C., LaTailed, J.J. . *Evaluating interventions for men who batter*. In J.P. Vincent and E.N. Jouriles (Eds.) *Domestic violence: Guidelines for research informed practice*. Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, pp37-77.
- Babcock, J. C., Green, C. E. & Robie, C. (2004). Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review*, 23(8), 1023-1053. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2002.07.001>
- Bair-Merritt, M. H., Jennings, J. M., Chen, R., Burrell, L., McFarlane, E., Fuddy, L. & Duggan, A. K. (2010). Reducing maternal intimate partner violence after the birth of a child: A randomized controlled trial of the Hawaii Healthy Start Home Visitation Program. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 164(1), 16–23. Saadaval aadressil: doi: 10.1001/archpediatrics.2009.237
- Bennett, L. & Williams, O. (August 2001). *Controversies and Recent Studies of Batterer Intervention Program Effectiveness*. National Electronic Network on Violence Against Women. Saadaval aadressil: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=a1a1a85ad6c60c3df2f36ce8e63e906bb9be9f96>
- Bellini, R., & Westmarland, N. (2021). A problem solved is a problem created: the opportunities and challenges associated with an online domestic violence perpetrator programme. *Journal of Gender-Based Violence*, 5(3), 499-515. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1332/239868021x16171870951258>
- Billan, J., & Paiva, V. S. F. (2017). Deconstructing gender expectations from a minority standpoint: How to enter into a dialogue with male perpetrators of violence against women?. *Ciencia & Saúde Coletiva*, 22(9), 2979–2988. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1590/1413-81232017229.13742016>
- BMFSJ (2021). *Arbeit mit Tätern in Fällen häuslicher Gewalt: Standard der Bundesarbeitsgemeinschaft Täterarbeit Häusliche Gewalt* e.V. Saadaval aadressil: <https://www.bmfsfj.de/resource/blob/95364/b8e655a98504ca7aa3e3cc4e-1b7e16c0/standards-taeterarbeit-haeusliche-gewalt-data.pdf>
- Butters, R.P., Droubay, B.A., Seawright, J.L., Lundahl, B. & Whitaker, L. (2021). Intimate partner violence perpetrator treatment: Tailoring interventions to individual needs. *Clinical Social Work Journal*, 49, 391–404. <https://doi.org/10.1007/s10615-020-00763-y>

- Campbell, J. C., Sharps, P., & Glass, N. (2001). *Risk assessment for intimate partner homicide*. In G.-F. Pinard & L. Pagani (Eds.), *Clinical assessment of dangerousness: Empirical contributions* (pp. 136–157). Cambridge University Press. Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511500015.009>
- Cheng, S. Y., Davis, M., Jonson-Reid, M., & Yaeger, L. (2019). Compared to what? A meta-analysis of batterer intervention studies using non treated controls or comparisons. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(3), 496-511. Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1177/1524838019865927>
- CoE [Council of Europe] (2008). *Combating violence against women: minimum standards for support services*. Saadaval adressil: [https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF\(2007\)Study%20rev.en.pdf](https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF(2007)Study%20rev.en.pdf)
- CoE [Council of Europe] (2011). *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*. Saadaval adressil: <https://rm.coe.int/168008482e>
- Cotti, C., Foster, J., Haley, M. R., & Rawski, S. L. (2020). Duluth versus cognitive behavioral therapy: A natural field experiment on intimate partner violence diversion programs. *Journal of Experimental Psychology*, 26(2), 384–395. Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1037/xap0000249>
- Coulter, M., VandeWeerd, C. (2009). Reducing domestic violence and other criminal recidivism: Effectiveness of a multilevel batterers intervention program. *Violence and Victims*, 24(2), 139–152. Saadaval adressil: DOI: 10.1891/0886-6708.24.2.139
- Croatia (2019). STANDARDI ZA PROVOĐENJE ZAŠTITNE MJERE OBVEZNOG PSIHOSOCIJALNOG TRETMANA. Saadaval adressil: [https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fmpu.gov.hr%2FUserDocs/Images%2Fdokumenti%2FPravo%2520na%2520pristup%2520informacijama%2FZakoni%2520i%2520os-tali%2520propisi%2FKazneno%2520pravo%2FStandardi%2520za%2520provo%25C4%2591enje%2520za%25C5%25A1titne%2520miere%2520obveznog%2520psihosocijalnog%2520tretmana_5%2520\(4\).doc&wdOrigin=BROWSELINK](https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fmpu.gov.hr%2FUserDocs/Images%2Fdokumenti%2FPravo%2520na%2520pristup%2520informacijama%2FZakoni%2520i%2520os-tali%2520propisi%2FKazneno%2520pravo%2FStandardi%2520za%2520provo%25C4%2591enje%2520za%25C5%25A1titne%2520miere%2520obveznog%2520psihosocijalnog%2520tretmana_5%2520(4).doc&wdOrigin=BROWSELINK)
- Eckhardt, C. I., Murphy, C. M., Whitaker, D. J., Sprunger, J., Dykstra, R., & Woodard, K. (2013). The effectiveness of intervention programs for perpetrators and victims of intimate partner violence. *Partner Abuse*, 4(2), 196-231. Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1891/1946-6560.4.2.196>
- Edleson, J.L., & Syers, M. (1990). The relative effectiveness of group treatment for men who batter. *Social Work Research and Abstracts*, 26(2) 10-17.
- Esposito, C., Affuso, G., Dragone, M., & Bacchini, D. (2020). Effortful control and community violence exposure as predictors of developmental trajectories of self-serving cognitive distortions in adolescence: A growth mixture modeling approach. *Journal of Youth and Adolescence*, 49(11), 2358–2371. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01306-x>
- Frank, P.B. (1999). Measuring the system, not individuals. Paper presented at the 6th International Family Violence Research Conference, Durham NH.
- FRA [European Union Agency For Fundamental Rights] (2014). *Violence against women: an EU-wide survey. Main results report*. Saadaval adressil: <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>
- Gannon, T.A., Olver, M.E., Mallion, J.S., James, M. (2019). Does specialized psychological treatment for offending reduce recidivism? A meta-analysis examining staff and program variables as predictors of treatment effectiveness. *Clinical Psychology Review*, Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2019.101752>
- Gondolf, E.W. (1999a). A comparison of four batterer intervention systems: Do court referral, program length, and services matter? *Journal of Interpersonal Violence*, 14, 41-61.
- Gondolf, E. W., & Beeman, A. K. (2003). Women's Accounts of Domestic Violence Versus Tactics-Based Outcome Categories. *Violence Against Women*, 9(3), 278–301. Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1177/1077801202250072>
- Gondolf, E. (2011). The weak evidence for batterer program alternatives. *Agression and Violent Behavior*, 16, 347-353. doi:10.1016/j.avb.2011.04.011

- Graham, L. M., Sahay, K. M., Rizo, C. F., Messing, J. T., Macy, R. J. (2019). The validity and reliability of available intimate partner homicide and reassault risk assessment tools: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1177/1524838018821952>
- Graves KN, Sechrist SM, White JW, Paradise MJ. (2005). Intimate partner violence perpetrated by college women within the context of a history of victimization. *Psychology of Women Quarterly*. 29:278–289. Saadaval aadressil: doi: 10.1111/j.1471-6402.2005.00222.x.
- Gray, R., Walker, T., Hamer, J., Broady, T., Kean, J., Ling, J. & Bear, B. (2020). *Developing LGBTQ programs for perpetrators and victims/survivors of domestic and family violence*. Sydney: Australia's National Research Organisation for Women's Safety Limited (ANROWS). Saadaval aadressil: <https://anrowsdev.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/2020/05/PI.17.09-Bear-RR.1.pdf>
- Healey, K., Smith, Ch., O'Sullivan, Ch. (1998). *Batterer Intervention: Program Approaches and Criminal Justice Strategies*. Washington, DC: US Department of Justice.
- Hester, M., Lilley, S. J. (2016). Domestic and sexual violence perpetrator programmes: Article 16 of the Istanbul Convention: A collection of papers on the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Saadaval aadressil: <https://edoc.coe.int/en/violence-against-women/7144-do-mestic-and-sexual-violence-perpetrator-programmes-article-16-of-the-istanbul-convention.html>
- Holma, J., Partanen, T., Wahlström, J., Laitila, A., Seikkula, J. (2006). Narratives and discourses in groups for male batterers. In M. Libshitz (Eds.), *Domestic violence and its reverberations* (pp. 59–83). New York: Nova Science Publishers.
- Home Office (2023). Standards for Domestic Abuse Perpetrator Interventions. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1127284/Domestic_Abuse_Perpetrator_Standards.pdf
- Jovanović, S. & Vall, B. (2022). *Perpetrator Programmes in the Western Balkans; Mapping the Existing Practices and Ways Forward*. Berlin: The European Network for the Work With Perpetrators of Domestic Violence (WWP EN). Saadaval aadressil: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Projects/STOPP/WWPEN_STOPP_RegionalReport_220531_WEB.pdf
- Karakurt, G., Koç, E., Çetinsaya, E.E., Ayluçtarhan, Z., & Bolen, S. (2019). Meta-analysis and systematic review for the treatment of perpetrators of intimate partner violence. *Neuroscience Biobehavioral Reviews*, 105, 220–30. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2019.08.006>
- Kelly, L. and Westmarland, N. (2015). *Domestic Violence Perpetrator Programmes: Steps Towards Change*. Project Mirabal Final Report. London and Durham: London Metropolitan University and Durham University. Saadaval aadressil: <https://www.dur.ac.uk/criva/projectmirabal>
- Lila, M., Gracia, E., & Murgui, S. (2013). Psychological adjustment and victim blaming among intimate partner violence offenders: The role of social support and stressful life events. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 5(2), 147–153. Saadaval aadressil: DOI: 10.5093/ejpalc2013a4
- Lilley-Walker, S-J., Hester, M., Turner, W. (2018). Evaluation of European Domestic Violence Perpetrator Programmes: Toward a Model for Designing and Reporting Evaluations Related to Perpetrator Treatment Interventions. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(4), 868-884. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1177/0306624X16673853>
- Lima, D. C., & Büchele, F. (2011). A critical review on interventions with male perpetrators of domestic and family violence against women. *Physis: Revista de Saúde Coletiva*, 21(2), 721–743. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1590/S0103-73312011000200020>
- McGinn, T., Taylor, B., McColgan, M., Lagdon, S. (2016). Survivor Perspectives on IPV Perpetrator Interventions: A Systematic Narrative Review. *TRAUMA, VIOLENCE, & ABUSE* 2016, Vol. 17(3) 239-255ª Saadaval aadressil: DOI: 10.1177/1524838015584358
- McGinn, T., Taylor, B., McColgan, M. (2021). A Qualitative Study of the Perspectives of Domestic Violence Survivors on Behavior Change Programs With Perpetrators. *Journal of Interpersonal Violence*. Volume 36, Issue 17-18. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1177/0886260519855663>

- McKee, S. A., & Hilton, N. Z. (2019). Co-occurring substance use, PTSD, and IPV victimization: Implications for female offender services. *Trauma, Violence, & Abuse*, 20(3), 303–314. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1177/1524838017708782>
- Messing, J.T. (April 2019). Risk-Informed Intervention: Using Intimate Partner Violence Risk Assessment within an Evidence-Based Practice Framework. *Social Work* 1;64(2):103-112. Saadaval aadressil: DOI: 10.1093/sw/swz009
- Meyer, S. (2016). Motivating perpetrators of domestic and family violence to engage in behaviour change: The role of fatherhood. *Child & Family Social Work* Volume23, Issue1 Pages 97-104. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1111/cfs.12388>
- Miller, P.G., Curtis, A., Sønderslund, A., Day, A., Droste, N. (2015). Effectiveness of interventions for convicted DUI offenders in reducing recidivism: a systematic review of the peer-reviewed scientific literature. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 41(1): 16-29. Saadaval aadressil: DOI: 10.3109/00952990.2014.966199
- Murphy, C.M., Musser, P.H., Maton, K.I. (1998). Coordinated community intervention for domestic abusers: Intervention system involvement and criminal recidivism. *Journal of Family Violence*, 13, 263-284.
- NSW Government (2017). Practice Standards for Men's Domestic Violence Behaviour Change Programs. Chippen- dale: Produced by Justice Strategy and Policy. Saadaval aadressil: [https://dcj.nsw.gov.au/documents/service-providers/ domestic-and-family-violence-services/men-s-behaviour-change-programs/Men-s-Behaviour-Change-Pro- grams-Practice-Standards.pdf](https://dcj.nsw.gov.au/documents/service-providers/domestic-and-family-violence-services/men-s-behaviour-change-programs/Men-s-Behaviour-Change-Pro- grams-Practice-Standards.pdf)
- Ouztüzün, Ç., Koyutürk, M., & Karakurt, G. (2023). Systematic investigation of meta-analysis data on treatment effective- ness for physical, psychological and sexual intimate partner violence perpetration. *Psychosocial Intervention*, 32(2), 59-68. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.5093/pi2023a6>
- Pauncz, A., Vall, B., & Jovanovic, S. (2021). COVID-19 Revision of Practice. European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence (WWP EN). Saadaval aadressil: [https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/ WWP_Network/redakteure/Resources/COVID19/COVID- 19_Revision_of_Practice_Toolkit.pdf](https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Resources/COVID19/COVID-19_Revision_of_Practice_Toolkit.pdf)
- Relive. (n.d.) Linee guida nazionali dei programmi di trattamento per uomini autori di violenza contro le donne nelle relazioni affettive. Saadaval aadressil: <https://www.associazionerelive.it/joomla/images/LineeGuidaRe- livea.pdf>
- Republic of Moldova (2014). Annex 2 of the Government Decision no. 496 regarding the minimum quality stand- ards for services provided within the Assistance and Counselling Centre for Family Aggressors from June 30, 2014, Chapter II, Section 2, Standard II – Admission, access link: [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_ id=64111&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64111&lang=ro)
- Respect (2023). Standards for domestic abuse perpetrator interventions. Retrieved from [https://www.gov.uk/ government/publications/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions-accessible](https://www.gov.uk/government/publications/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions-accessible)
- Rollero, C. & De Piccoli, N. (2021). Myths about Intimate Partner Violence and Moral Disengagement: An Analysis of Sociocultural Dimensions Sustaining Violence against Women. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 8139. doi:10.3390/ijerph17218139.
- Rollero, C., Bergagna, E., & Tartaglia, S. (2019). What is Violence? The Role of Sexism and Social Dominance Ori- entation in Recognizing Violence Against Women. *Journal of Interpersonal Violence*, 36, 21-22. <https://doi.org/10.1177/0886260519888525>
- Rydström, L.L., Edhborg, M., Jakobsson, L.R., NaharKabir, Z. (2019). Young witnesses of intimate partner violence: screening and intervention. *GlobalHealth Action* 12:1 1638054. Saadaval aadressil: <https://doi.org/10.1080/16549716.2019.1638054>
- Standards for domestic abuse perpetrator interventions (2023). Policy Paper. United Kingdom Home Office. written by: Westmarland, N., Kelly, L. Saadaval aadressil: <https://www.gov.uk/government/publications/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions-accessible>

- Standard II (Moldova) (2014). Annex 2 of the Government Decision no. 496 regarding the minimum quality standards for services provided within the Assistance and Counselling Centre for Family Aggressors from June 30, 2014, Chapter II, Section 2, Standard II. Saadaval adressil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64111&lang=ro
- Stanley, N., Graham-Kevan, N., Borthwick, R. (2012). Fathers and Domestic Violence: Building Motivation for Change through Perpetrator Programmes. *Child Abuse Review* Vol. 21: 264–274 Saadaval adressil: DOI: 10.1002/car.2222
- State of New South Wales. (2017). Practice Standards for Men’s Domestic Violence Behaviour Change Programs. Department of Justice. Saadaval adressil: <https://dcj.nsw.gov.au/documents/service-providers/domestic-and-family-violence-services/men-s-behaviour-change-programs/Men-s-Behaviour-Change-Programs-Practice-Standards.pdf>
- Syers, M., Edleson, J.L. (1992). The combined effects of coordinated criminal justice intervention in woman abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 7, 490-502.
- The Respect Standard. (2022) 4th edition. Saadaval adressil: https://hubble-live-assets.s3.amazonaws.com/respect/file_as-set/file/1458/Respect_Standard_4th_edition_2022.pdf
- Travers, Á., McDonagh, T., Cunningham, T., Armour, C., & Hansen, M. (2021). The effectiveness of interventions to prevent recidivism in perpetrators of intimate partner violence: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 84, 101974. Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2021.101974>
- Úřad vlády České republiky Odbor rovnosti žen a mužů. (2018). Minimální standardy práce s původci a průvodci-kyněmi násilí v blízkých vztazích v České republice. Saadaval adressil: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_OPZ/Vystupy_projektu/Minimalni-standardy-prace-s-puvodci-a-puvodkynemi-nasilii-v-blizkych-vztazich-v-Ceske-republice.pdf
- Vall, B., Pauncz, A., McKenzie, A. (2021). The WWP EN IMPACT Outcome Monitoring Toolkit. European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence. Saadaval adressil: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/IMPACT/WWP_ImpactToolkit_A5_publication_web.pdf
- Vall, B., López-i-Martín, X., Grané Morcillo, J., Hester, M. (2023). A Systematic Review of the Quality of Perpetrator Programs’ Outcome Studies: Toward A New Model of Outcome Measurement. *Trauma Violence & Abuse*. Saadaval adressil: DOI:10.1177/15248380231203718
- Van Niekerk, T. J., & Boonzaier, F. A. (2014). “The only solution there is to fight”: Discourses of masculinity among South African domestically violent men. *Violence Against Women*, 22(3), 271–291. Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1177/1077801214555473>
- Van der Put, C. E., Gubbels, J., Assink, M. (2019). Predicting domestic violence: A meta-analysis on the predictive validity of risk assessment tools. *Lugupidav käitumine* 47, 100– 116, Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.03.008>
- Walsh, A. R., & Stephenson, R. (2023). Intimate partner violence perpetration denial and underreporting in cisgender male couples. *Psychosocial Intervention*, 32(2), 109-121. Saadaval adressil: <https://doi.org/10.5093/pi2023a8>
- Wilson, D. B., Feder, L., & Olaghere, A. (2021). Court-mandated interventions for individuals convicted of domestic violence: An updated Campbell systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 17(1), e1151. Saadaval adressil: <https://doi.org/10.1002/cl2.1151>
- WHO [World Health Organization] (2014). Global status report on violence prevention. Geneva: WHO. Saadaval adressil: file:///Users/srt/Downloads/9789241564793_eng.pdf
- Wood, S.L., Soomers, M. (2011). Consequences of Intimate Partner Violence on Child Witnesses: A Systematic Review of the Literature. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing* ISSN 1073-6077. doi: 10.1111/j.1744- 6171.2011.00302.x
- WWP EN [European Network for Work with Perpetrators] (2018). Guidelines to develop standards for programmes working with perpetrators of domestic violence. Saadaval adressil: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Resources/Guidelines/WWP_EN_Guidelines_for_Standards_v3_2018.pdf

Perevägivalla toimepanijatega tehtava töö Euroopa võrgustik (The European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence, WWP EN)

2014. aastal asutatud Perevägivalla toimepanijatega tehtava töö Euroopa võrgustik (WWP EN) on organisatsioon, mille liikmete hulka kuuluvad vägivalla toimepanijatele suunatud programmid, uurimisinstituudid ja ohvrite/ ellujääjate tugiteenused. Ühendame liikmeid üle Euroopa ühise eesmärgi nimel: vastutustundlik, tõhus ja ohvrikeskne töö vägivalla toimepanijatega.

Me usume, et sooline vägivald rikub naiste inimõigusi, ja püüame luua sooliselt õiglase maailma, toetades liikmesorganisatsioone töös nendega, kes otsustavad kasutada lähisuhtes vägivalda, ja kelleks on peamiselt mehed.

Katusorganisatsioonina toetab WWP EN oma liikmeid vastutustundliku, ohvrikeskse vägivalla toimepanijatega tehtava töö pakkumisel ja arendamisel. Pätevuse suurendamise osana pakume uuenduslikke ja olulisi koolitusi vägivalla toimepanijatele suunatud programmide jaoks. Lisaks töötame koos Euroopa ja ülemaailmsete partnerite kasvava võrgustikuga Istanbuli konverentsi edendamiseks.

Perevägivalla toimepanijatega tehtava töö Euroopa võrgustik – WWP EN

info@work-with-perpetrators.eu

www.work-with-perpetrators.eu